

כיקרוב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

אור חדש במזריטש

פרק ראשון
ומאלף על

ימי עלומיו של

מרנא כ"ק הרה"ק

רבי דוב בער,

המגיד ממזריטש זי"ע •

סדרה חדשה מתוך 'המאורות

הגדולים' הנערך בימים אלו

פשט חדש צרש"י

צוהר מרתק לשיטת הלימוד המחודשת
והמעמיקה שסלל כ"ק אדמו"ר זי"ע בפירוש
רש"י לתורה • לקראת הופעת כרך חדש
בסדרת 'אוצר לקוטי שיחות' המוקדש
לביאורים אלו לכל פרשיות התורה
עדכוני חב"ד;

מדוע הקריבו נסכים

הגה"ח ר' יואל כהן זצ"ל

מי רוצה להיות בטל

הגה"ח ר' חיים שלום דייטש

במה יתבונן המתפלל

ביאורי חסידות לדף היומי

מחשבה, דיבור ומעשה

הגה"ח ר' שניאור זלמן גופין



שלח

מעשה המרגלים והנסכים שבעקבותיו

קריאת שמע - עניינה הוא כמו שנאמר בפסוק הראשון שבה: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד". ידוע שנוסף על הפירוש הפשוט בעניין אחדות ה', שאין עוד אלוהה חוץ מהשי"ת (שזה דבר הפשוט, ומאי קמ"ל), הרי "על-פי עומק יסוד הבעש"ט נ"ע... יתפרש עניין זה ביותר הפלא ופלא בביאור ענין הייחוד... שאין עוד ממש אפילו בנבראים" (דרך-מצוות מציאות אחדות ה' ס"ג). אחדות ה' על-פי תורת החסידות היא שאין שום מציאות חוץ מהשי"ת. הוא המציאות האחת והיחידה.

פרשת שמע מעניקה ליהודי הסתכלות נכונה על העולם וכל הברואים שבו. הוא מפנים שהעולם ומלואו אינו מציאות לעצמו, וכל קיומו אינו אלא "בשביל התורה ובשביל ישראל", כאמצעי למלא את רצון השי"ת.

כן צריך יהודי להסתכל גם על עצמו, שאין הוא מציאות לעצמו, אלא כמאמר המשנה (סוף קידושין): "אני נבראתי לשמש את קוניי", ולגירסה אחרת: "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוניי". בהסתכלות כזאת היהודי מרגיש ש"ה' אחד" - שהעולם והאדם אינם מציאות לעצמם, אלא הם אמצעי למילוי רצון ה', ודבר שהוא אמצעי בלבד לדבר אחר - אינו נחשב מציאות.

דוגמא לדבר בהלכה: אדם המוציא בשבת אוכלין מרשות לרשות - אין הוא חייב חטאת אלא אם כן הוציא כשיעור (המבואר בהלכה), ואם הוציא פחות מהשיעור - פטור. ואיתא במשנה (שבת צ"ב): "המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי - פטור אף על הכלי, שהכלי טפלה לו". לכאורה, אמנם הוא פטור על האוכל, מכיוון שאין בו שיעור, אבל למה לא יתחייב על הוצאת הכלי? התשובה היא: הוא לא הוציא כלי. הוא הוציא אוכל. הכלי הוא אמצעי בלבד להוצאת האוכל. הוא לא הנושא כאן. לכן האדם פטור על הוצאתו. הרי שדבר שהוא אמצעי בלבד אינו נחשב מציאות.

כמו כן בענייננו: כשיהודי מפנים ומרגיש שכל מציאותו היא אמצעי "לשמש את קוניי", ושכל העולם הוא אמצעי "בשביל התורה ובשביל ישראל", הוא קולט שאין שום מציאות חוץ מהשי"ת. העולם אינו קיים, ומה שקיים הוא הקב"ה והתורה, ובשביל זה יש עולם. כמרכן האדם אינו קיים, אלא הקב"ה, והאדם אינו אלא אמצעי "לשמש את קוניי".

נדוגמא להמחשת הסתכלות זו: אפשר להסתכל בשתי דרכים על מצוות תפילין. ההסתכלות הפשוטה היא - יש אדם, והשי"ת ציווה אותו להניח תפילין על היד ועל הראש. בהסתכלות זו האדם הוא מציאות - הוא כן-אדם, יש לו יד ויש לו ראש, והשי"ת מצווה אותו להניח תפילין על ידו ועל ראשו. אבל ההסתכלות של אחדות ה' רואה זאת אחרת: יש רק מציאות אחת, השי"ת ותורתו. ואחת ממצוות התורה היא מצוות תפילין. כדי שתתקיים מצווה זו צריך דיו מדומם וצומח, קלף מן החי, ויד וראש של אדם, שעליהם יונחו

אחרי מעשה המרגלים נאמר בתורה הציווי על הבאת נסכים: "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם... ועשיתם אשה לה'... והקריב המקריב קרבנו לה' מנחה סולת... ויין לנסך וגו'" (שלח טו, ב-ה). יהודי המבקש להביא קרבן לבית המקדש עליו להביא עימו 'נסכים' - מנחת סולת ויין לנסך. מצווה זו חלה לאחר הכניסה לארץ ("כי תבואו אל ארץ מושבותיכם"), וכמו שרש"י כותב: "בישר להם שייכנסו לארץ". לעומת זה, במדבר נהגו הקרבנות בלי נסכים (חוץ מקרבן התמיד. עיין זבחים ק"א).

מכיוון שכל דבר בתורה הוא בדיוק, צריך לומר שיש קשר בין הדברים, וכי ההבדל שבין קרבנות לנסכים הוא בדומה להבדל שבין תקופת המדבר לארץ ישראל.

עוד נאמר בגמרא: "כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין... כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים" (ברכות יד, ב). מזה מובן שההבדל שבין זבח לנסכים דומה גם כן להבדל שבין קריאת שמע לתפילין. וצריך ביאור מה הקשר בין שלושת העניינים: א) קרבנות ונסכים, ב) מדבר וארץ ישראל, ג) קריאת שמע ותפילין.

שתי דרכי עבודה

ביאור ההבדל בין קרבנות לנסכים על-פי חסידות:

קרבנות - מקריבים בהמה גשמיית על-גבי המזבח, והיא נשרפת באש שירדה מן השמים. הבהמה מתבטלת ממציותה הגשמית ונהפכת לחלק מהאש השמימית האלוהית (אף חלק הקרבן הנאכל על-ידי הכהנים אינו אכילה גשמית אלא אכילה קדושה). אם כן, עניין הקרבנות הוא - העלאה של דבר גשמי מלמטה למעלה, מגשמיות לרוחניות.

נסכים - עניינם הפוך. הניסוך הוא פעולה של הורדה והשפעה מלמעלה למטה. יין הנסכים, שהוא חלק מהקרבן - נוסך על-גבי המזבח, והיה יורד לשיתין ש"מחוללין ויורדין עד התהום" (סוכה מט, א). עניין הנסכים הוא להוריד את קדושת הקרבן גם למטה מטה, עד התהום.

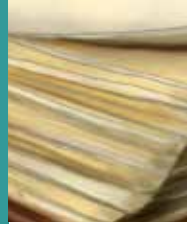
שני עניינים אלו מורים על שתי דרכים בעבודת ה': א) יציאה מהמציאות הארצית, ביטולה והעלאתה למעלה, השמימית, ב) הורדת והבאת העניינים השמימיים הנעלים ביותר - למטה, לארץ, כפי שהיא במציאותה ובקיומה, עד למקום הנמוך ביותר.

הסתכלות נכונה

שני עניינים אלו, המיוצגים בעבודת המקדש בקרבנות ובנסכים, קיימים גם בעבודה הרוחנית של האדם, ומיוצגים בשתי המצוות - קריאת שמע ותפילין.

המשך בעמוד 13





לבושי הנפש לקוטי אמרים פרק ד

בקלות לעצור בבת אחת, כשסוגרים את הפה. גם את הידיים לא קשה לעצור. לעומת זאת, כיוון שאי אפשר לסגור את כוח המחשבה, רק החלפה יכולה להועיל, וכיוון שהמחשבה מתרוצצת יש קושי גדול לשמור ולהימנע ממחשבות לא טובות, אבל זה אפשרי.

שינוי השקפה

זהו ההבדל העקרוני בין הלבושים לבין כוחות הנפש: את הלבושים אפשר להחליף ואילו את כוחות הנפש אי אפשר להחליף כל כך בקלות. אדם שיש בו אהבה כלפי דברים נמוכים, כגון מאכלים ושינה, יידרש לעבודה מאומצת ביותר כדי להחליף את האהבה הזאת לדברי תורה או חכמה. כך גם בכוח הנפש ההפוך מאהבה – היראה. ישנם אנשים שהם פחדנים מטבעם ומכל דבר הם מפחדים. גם אם מוכיחים לאדם כזה שאין מה לפחד, ושואלים אותו "מה אתה מפחד?" והוא אפילו מסכים שאין מה לפחד, קשה מאוד לשנות את מצב הנפש שלו. לתקן מידה, ולהפוך אותה לכיוון אחר, זו עבודת פרך.

ואם בעבודת המידות כך, בכוח השכלי הקושי גדול עוד יותר. אדם שהוא בעל השקפת עולם מסוימת – סוציאליסטית או קפיטליסטית, דתית או חילונית, ולהבדיל השקפה של אמונה ויראת שמים וכיוצא בזה – קשה מאוד להחליף אותה.

זאת הסיבה שעשרת הכוחות, שמחולקים לשכל ומידות, נחשבים לכוחות פנימיים. הם יותר דבוקים בעצם הנפש, ולכן גם קשה מאוד לשנות אותם. לעומתם, המחשבה הדיבור והמעשה חיצוניים יותר ולכן הם נקראים בשם לבושים – כי ניתן להחליפם.

כיסוי גילוי

ההגדרה השנייה של הלבושים היא, כאמור, שהם כלים לגילוי. למרות שהבגדים מכסים את האדם, הם מגלים מהי הפנימיות שלו. לכל מקום שאדם הולך, הוא לובש בגדים שמתאימים למטרה שאליה הוא מכוון. כשהוא הולך לעבודה – הוא לובש בגדי עבודה. הבגדים מגלים לכל הסובבים שהאדם הזה הולך לעבוד. כשהוא הולך לבית הכנסת – הוא לובש בגדים שתואמים את העובדה שהוא בדרך לתפילה. בשבתות ובחגים יש לו בגדים חגיגיים יותר, שמבליטים את החגיגות של הזמן או המאורע. לכן ברור שהלבושים למעשה מגלים על פנימיות האדם.

בדרך דומה ניתן להבין את עניינם של לבושי הנפש: מחשבה דיבור ומעשה. הלבושים הם אלה שמגלים את עשרת כוחות הנפש הפנימיים. כשאדם רוצה להבין דבר חכמה, יכולת ההשגה וההבנה באה לידי ביטוי במחשבה. האותיות של המחשבה הם הכלים שבאמצעותם האדם יכול לחשוב את הנושא או הרעיון או אפילו לחוש את הרגש. כאשר מתעורר באדם רגש מסוים – אהבה, יראה, כעס או שמחה – התוכן של הדבר יתבטא במחשבה. כשיש בכוחות הפנימיים אהבה לזולת, המחשבה תגלה את האהבה הזאת.

בשלב יותר מתקדם, כשאדם רוצה להעביר הלאה את הרעיונות והרגשות שלו ולספר עליהם לאדם אחר, הוא ישתמש בלבוש של הדיבור. דברי חכמה ודיבורים רגשיים של אהבה ושמחה, מעבירים הלאה ומגלים לזולת מה מתחולל בנפש פנימה.

השלב הבא הוא, כשאדם רוצה לגלות את הרעיונות והרגשות בכתביה או בצירוף, אז הוא כבר משתמש עם הלבוש של המעשה. כך השכל והרגש מתגלים אפילו בחפצים דוממים. זאת הסיבה לכך שהרבי הרי"צ מכנה את לבושי הנפש 'משרתים'. הם משרתים את הכוחות הפנימיים ומוציאים אותם אל הפועל.

בפרק הרביעי של ספר התניא פורס בפנינו אדמו"ר הזקן תיאור של לבושי הנפש. כהמשך לפרקים הקודמים – פרק ב' שבו דיבר על מהות הנשמה האלוקית ופרק ג' שבו לימד על עשרת כוחות הנפש – בפרק ד' מוסיף רבנו לבאר סוג נוסף של כוחות השייכים לנשמה. אלו הם שלושת הכוחות, מחשבה, דיבור ומעשה, הנקראים 'לבושי הנפש', ובלשון הרבי הרי"צ: "כוחות משרתים".

עוד לפני שניכנס לביאור התוכן שלהם, עלינו לברר מהי המשמעות של אותם לבושים, ובמה הם שונים מעשרת כוחות הנפש. ראשית, יש לשים לב לכך שהלבוש הראשון מבין השלושה – לבוש המחשבה, שונה ומובדל מכוחות השכל – חכמה בינה ודעת – עליהם דובר בפרק ג', בין שאר כוחות הנפש.

כיוון שניתן לחשוב בטעות שאלו שני מושגים זהים, ניעזר באבן בוחן חשיבתית שלימד 'החזון', הגה"ח רבי יואל כהן זצ"ל. הוא הסביר שאדם יכול לצייר במחשבתו תרגיל חשבוני שגוי, למשל – $5=2+2$ זאת מחשבה שאדם יכול לחשוב. גם אם היא מוטעית, היא קיימת כמחשבה. כשם שבדיבור אדם יכול להוציא בשפתו ולומר: שתיים ועוד שתיים שווה חמש, כך הוא גם יכול לחשוב. לעומת זאת, אם אדם צריך להבין $5=2+2$, זאת משימה בלתי אפשרית. אפילו אם יצווה מלך על כל שריו ועבדיו להבין רעיון כזה, הוא יישאר בלתי אפשרי.

שכל עוסק בהיגיון של הדברים ובהבנתם באופן אמיתי עד תכליתם. המחשבה, לעומת זאת, היא האותיות, הכלים שבהם ההיגיון בא לידי ביטוי. לכן בכלי של המחשבה אדם מסוגל גם לחשוב ולדמיין דברים לא מעשיים שלא היו ולא נבראו. כך ניתן לחדד את ההבדל בין שכל לבין מחשבה ולהבין שמדובר בשני עניינים שונים.

"לבש בגדים אחרים"

שלושת הכוחות הללו, מחשבה, דיבור ומעשה, מכונים בשם לבושים כיוון שיש בהם דמיון מסוים לבגדים שלובש האדם. ברור שבניגוד ללבושי האדם שהם מלכתחילה חיצוניים וזרים לו, לבושי הנפש נובעים ממנה ומהווים חלק ממנה. ואולם הדמיון שלהם לבגדים הוא בכך שהם לא מהותיים לנפש אלא רק משרתים אותה. באופן מדויק יש שתי הגדרות למושג לבושים: (א) 'לבוש' הוא דבר חיצוני, (ב) לבוש הוא כלי לגילוי.

ההגדרה הראשונה, שהלבוש הוא חיצוני, מלמדת אותנו שלבוש ניתן לשנות ולהחליף. לפשוט אחד וללבוש אחר. ההגדרה הזו נכונה גם ביחס ללבושי הנפש. מחשבה דיבור ומעשה הם חיצוניים לנפש. כאשר אדם עושה מעשה מסוים הנפש שלו מתלבשת באותה עשייה. ברגע שהוא מסיים את הפעולה, הוא כביכול פושט את הלבוש הזה ומתפנה להתלבש במעשה אחר. כך פועל גם הדיבור. כשאדם מדבר, הנפש שלו מלובשת בדיבור מסוים. כשהוא מפסיק מדיבורו, הוא פושט את הלבוש הזה, והנפש שלו עוברת ללבוש את הדיבור הבא.

בלבוש המחשבה הרעיון הזה קצת יותר מורכב. לעומת דיבור ומעשה, המחשבה פועלת תמיד ואדם אינו יכול להפסיק לחשוב. ובכל זאת גם המחשבה היא בגדר לבוש. כי גם אם אמנם אי אפשר לפשוט לגמרי את לבוש המחשבה, ניתן להחליף מחשבות. כשם שניתן לתקן מעשים לא טובים ולהחליף אותם במעשים טובים; וכשם שניתן לתקן ולהחליף דיבורים של לשון הרע ודברים בטלים בדברי תורה וקדושה, כך גם במחשבה. כאשר באה לאדם מחשבה לא טובה, הוא יכול להחליף אותה במחשבה של קדושה. בסופו של דבר, גם המחשבה היא לבוש חיצוני לנפש, ולכן אפשר להחליף אותה.

אמת הדבר שהחלפת לבוש בכוח המחשבה היא משימה קשה הרבה יותר מהחלפת לבוש בכוח הדיבור והמעשה. דיבור בעייתי אפשר די

אני לא צאיתי אלא לפשוטו של מקרא

שיטת הלימוד המחודשת והמעמיקה שייסד ב"ק אדמו"ר זי"ע בפירוש רש"י לתורה שופכת אור של בהירות נפלאה וכוונת מכוון בכל אות ובכל תיבה של פירוש רש"י • **אבן היסוד:** את השיטה סלל הרבי לראשונה במהלך השנה **להסתלקות אמו הרבנית ע"ה** לעילוי נשמתה • **שקלא וטריא:** הדרך המאלפת בה היה מרצה את הדברים במהלך התוועדויותיו • **השפע:** כ-800 **ביאורים** לפירוש רש"י על התורה יצאו מפה קודשו במרוצת השנים • **לדורות:** הביאורים הנביטו **כללי יסוד בלימוד והבנת דברי רש"י** • **טעימה:** אחד הביאורים הנפלאים **לפירוש רש"י בפרשתנו** • **חידוש בבית המדרש:** בימים אלו עומד לראות אור כרך חדש בסדרה הנפלאה 'אוצר לקוטי שיחות' המוקדש לשיחות ביאורי רש"י על כל פרשיות התורה • **פשוטו כמשמעו**

הרב לוי יצחק הולצמן

הנושא העיקרי עמו התמודדו רבים מן המפרשים על רש"י הוא הבנת טיבו המדויק של הפירוש, שהרי רש"י חוזר ואומר "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא", ומסתייג בפירוש מהבאת מדרשים שאינם מיישבים את המקרא לפי פשוטו דווקא. ישנם אף מקרים בהם רש"י כותב "לא ידעתי פירושו" גם כאשר ישנם שפע פירושים בדברי חז"ל על אותו הכתוב, ומכך נראה בעליל כי לא הייתה דעתו נוחה לפרש את פשט המקרא לפי דרשות אלו. עם זאת חלק גדול מפירושי מבוסס בעצם על מדרשי ואגדות חז"ל אף במקרים בהם הדברים נראים רחוקים ביותר מהמשמעות הפשוטה של הכתוב.

אחד מראשוני פרשני רש"י, רבנו אברהם בקראט ממגורשי ספרד בעל 'ספר הזכרון', מתייחס לשאלה זו על מהות פירוש רש"י וקובע כי "ברוב פסוקי התורה מניח פשט הכתוב ומביא מדרש ז"ל, ואף על פי שלפעמים כותב 'ואני ליישב פשוטו של מקרא באתי' - לאותו פסוק בלבד יכוון, לא לכל התורה".

דעות אחרות מופיעות בדברי רבי דוד פארדו, מגדולי חכמי איטליה לפני 250 שנה, שנודע בחיבורו המקיף על התוספתא 'חסדי דוד'. בהקדמת פירושו 'משכיל לדוד' על רש"י מביא את דעת הרא"ם שרש"י מביא את דברי המדרש "כל היכא דאיכא למדרש", כלומר שלא ניתן לקבוע כלל בדברי רש"י בנושא, אלא הוא מפרש לעיתים כפשוטו ולעיתים כמדרשו במקומות שחכמינו ביארו והרחיבו. אך הוא עצמו משיג על כך, "ואני בעניי הבינוני דלא נחית (שלא בא) רבינו לדרשה אלא אם כן הוכרח".

נראה כי למרות ריבוי הפירושים במרוצת הדורות ולמרות ריבוי הדעות על אופיו של פירוש רש"י, מקום הניחו לו משמים לרבינו זי"ע לגדור גדר וליצור דרך שיטתית בלימוד חומש-רש"י. גישתו של רבנו לפירוש רש"י אינה מתאפיינת רק בהבנה מחודשת כדרכו בקודש, אלא גם ובעיקר ביצירת סדר מופתי בשיטת רש"י עד לקביעת כללים רבים אותם יש להחיל על כל פירושו לתורה (ראו תיבה).

הכלל הראשון והעיקרי אותו לימד הרבי הוא שדברי רש"י לעולם הם 'פשוטו של מקרא', ואף את המדרשים מביא רש"י רק כאשר הם מפרשים את 'פשט' הכתוב (למעט מקרים בהם מבהיר רש"י שזהו "מדרשו" של הכתוב, שכן במקומות אלו נזקק רש"י לדרך הדרש כדי ליישב קושי בדרך הפשט).



"בן חמש למקרא"

הרבי אף הציע הגדרה ברורה מהו 'פשט': בכותבו את פירושו, ראה ראש המפרשים בעיני רוחו את דמות התלמיד העושה את

2. בראשית ג, ח. וראה שם כב. כד, ח. וכן מא. וכן הלאה במקומות רבים.
3. שמואל י, יז.
4. בנושא הבא להלן ניתן יהיה לקרוא בהרחבה במבוא המאלי של הרב יצחק קפלן 'לאוצר לקוטי שיחות - ביאורי רש"י' הוצאה אור בימים אלו.

הרבי במפעל תורני חדש שאותו הקדיש לעילוי נשמת אמו הרבנית. מדובר היה בנוהג חדש שלא היה כמותו לעולמים בחצר חב"ד. מדי שבת לאחר שפתח בענייני דיומא והשמיע מאמר חסידות בפני הקהל, היה מקדיש שעה ארוכה לביאור דיבור אחד או יותר מפירוש רש"י על הפרשה, לאור שיטתו המיוחדת אותה פרש והרחיב עוד ועוד באוזני החסידים.

עם השנים החל הרבי לעסוק בהתוודעויותיו בביאור יסודי ושיטתי של חלקי תורה נוספים דרך קבע, עד כי במרוצת השנים התגבשה להתוודעות השבתית צורה יוצאת דופן: שיחה אחת הוקדשה לשאלות בלבד על כל התחומים גם יחד (!) - על דיבור מדברי רש"י על הפרשה, על מאמר מספר הזוהר עם ביאורי אביו וצוק"ל, על הלכה מהשיעור היומי שתקן בלימוד הרמב"ם, ובשבתות הקיץ אף על הפרק השבועי בפרקי

גישתו של רבנו לפירוש רש"י אינה מתאפיינת רק בהבנה מחודשת כדרכו בקודש, אלא גם ובעיקר ביצירת סדר מופתי בשיטת רש"י עד לקביעת כללים רבים אותם יש להחיל על כל פירושו לתורה

אבות. השיחות הבאות הוקדשו ליישוב השאלות באור חדש ואופייני לדרכו בקודש, דבר דבור על אופניו.



לדרכו של רש"י

"מה שפירש אדוני זקני הש"ס, אף אני אעשה זאת; אבל פירוש המקרא אין בכוחי כי לא אוכל עשוהו". כך התבטא רבינו תם על פירושו המופלא של זקנו הגדול על התורה, הלא הוא פירוש רש"י. הפירוש שהפך לחלק בלתי נפרד מהחומש בכל תפוצות ישראל, זכה לספרות ענפה של מאות מפרשים שעסקו בליבון דבריו, החל מגדולי חכמי ישראל, בהם רבי אליהו מזרחי (הרא"ם), המהר"ל מפראג בחיבורו 'גור אריה' והט"ז בחיבורו 'דברי דוד', ועד לרבים ממחברי דורנו כן ירבו.

התוודעות "במוכנה המוכר בתפוצות החסידים היא התכנסות חסידית במטרה להתחזק בעבודת ה', תוך כדי אמירת דברי תורה והתעוררות, נגינה משותפת ואמירת 'לחיים' סביב שולחנות ערוכים, אך אצל כ"ק אדמו"ר זי"ע קיבלה ההתוודעות מובן ייחודי ומעמיק יותר.

במשך יותר מחמישים שנה הקפיד על ההוראה שקיבל מחמיו אדמו"ר הרי"ף זי"ע להתוודע עם החסידים ב'שבת מברכים' לאחר התפילה, ופעמים רבות עשה כך אף בשבתות נוספות.

היה בה בהתוודעות מן הרוח המרוממת של התוודעות חסידית, מתוך התעוררות והתלהבות, שירה וזמרה; אך ראשה ורובה היו ה'שיחות'. במשך שעות רבות היה עוסק בעולם ומלואו, בהלכה ובאגדה, פשט ודרוש, נגלה ונסתר, כאשר על כולנה עולה התכלית המתבקשת, ההוראה הנלמדת מן הדברים בעבודת האדם לקונו, כפי הלשון השגורה ביותר על פי רבנו "המעשה הוא העיקר".

בו' בתשרי תשכ"ה נסתלקה לבית עולמה אמו של הרבי, הרבנית חנה ע"ה. בעקבות ההסתלקות, לעילוי נשמת אמו הרבנית, פתח



עשרה כללי יסוד ברש"י

1. דרך הפשט: רש"י מפרש את הכתובים כפשוטם דווקא, כלשונו "לא באתי אלא לפשוטו של מקרא". 'פשט' הוא אופן הבנת הכתובים המתאימה אף למי שנמצא בראשית לימוד התורה, ולכן מכון רש"י את דבריו אף ל'בן חמש למקרא' המצוי בצעדים הראשונים בלימוד החומש.
2. מטרת המדרשים: גם המדרשים ודברי האגדה שרש"י מביא הם במסגרת פירוש הפשט או כדי ליישב ענין בדרך הפשט, ולכן במקומות בהם יש קושי בפשוטו של מקרא כותב רש"י "איני יודע" אף אם ישנם ביאורים בדרך הדרוש.
3. התאמה להלכה: הואיל ורש"י מפרש בדרך הפשט, אין הכרח שפירוש רש"י יתאים להלכה (וכן כתבו המפרשים, כגון רא"ם שמו"ח כב, ח).
4. פירושים: כאשר מביא שני פירושים ויותר, כל אחד מהם בא ליישב קושי בפשט שיש ברעהו, אלא שהראשון קרוב יותר לפשט. כאשר הפירושים שקולים בפשטותם, מקדים רש"י מילים להשוות ביניהם, כגון "נחלקו בו חכמי ישראל".
5. מסורה: רש"י אינו עוסק בחסרות ויתרות או בנקודות על התיבות וכדומה, מלבד במקרים שבכך מיישב הוא שאלה המתעוררת בפשט הכתוב.
6. דיוק: כל מילה ואות בדבריו מדויקת בתכלית וכוונתה להוסיף ביאור בפשט הפסוקים. כך גם הציטוטים שמביא מפסוקי התנ"ך – איזה חלק ציטט וסדר הכתובים כשיש יותר מאחד; וכן השינויים בלשון בה הביא את דברי חז"ל ביחס למקורם.
7. דיבור המתחיל: כותרת פירוש רש"י מלשון הפסוק היא מדויקת ביותר ופירושו עוסק בכל המילים אותן העתיק ורק בהן.
8. ציון מקור: רש"י אינו נוהג לציין מקורות בדברי חז"ל לפירושו, מלבד במקרים בהם כוונתו להוסיף ביאור לדבריו לפי מה שנתבאר במקור, וכן במקרים בהם בחר את המקור המתאים ביותר לפשוטו של מקרא מתוך כמה מקורות.
9. תלמיד ממולח: לעיתים מוסיף רש"י רמזים שיתרצו שאלה שתלמיד 'ממולח' עשוי להעלות, כגון באמצעות ציון שמותיהם של התנאים והאמוראים שאמרו את המובא בפירושו, והדבר רומז לשיטתם ודרכם במקום אחר.
10. מעבר לפשט: (1) על יסוד דברי השל"ה שבכל דיבור של רש"י יש "עניינים מופלאים" (מסכת שבעות שלו קפא, א) – באמצעות עיון והעמקה בדברי רש"י ניתן למצוא חידושים הלכתיים למרות שעיקר דבריו עוסקים בפשוטו של מקרא. (2) על יסוד דברי אדמו"ר הזקן בעל התניא שפירוש רש"י הוא "יינה של תורה" (היום יום. וראה לקוטי שיחות חלק ה בתחילתו) – בפירוש רש"י ישנם גם רזים וסודות של פנימיות התורה.

צעדיו הראשונים בלימוד המקרא, כהוראת חז"ל: "בן חמש למקרא". 'פשט' לדידו של רש"י הוא פירוש המקראות בדרך המתייבשת על לבו של ילד הלומד את החומש על הסדר.

"בן חמש למקרא" הוא אמנם רק ילד, אך אין פירוש הדבר שהוא שוטה, רשול או שכחן. אין ספק שרש"י פונה בדבריו אל תלמיד נבון ובעל זיכרון מעולה. אלא שכאשר "בן חמש למקרא" ניגש אל המקרא, מגמתו ושאיתו שונות תכלית השינוי מאלה של התלמיד בבית המדרש, הוא "בן חמש עשרה לגמרא". השאלות הטורדות אותו, שבכעסין הוא נזקק לפירוש, אינן שאלותיו של הדרשן. אין הוא מוטרד מענייני חסרות ויתרות או מסמיכות הפרשיות. הוא אינו חוקר אחר טעמי שמות האישים והמקומות שבמקרא ואף אינו מבקש בלשון הכתובים רמז לכל פרטי ההלכות. מה שנחשב קושיה גדולה עבור הדרשן – הבהיר הרבי – יתכן שאינו שאלה כלל אצל "בן חמש למקרא".

על מנת להבין את דברי רש"י נהג הרבי להכביר תחילה קושיות רבות ויסודיות בדבריו, ולאחר מכן היה הולך ומבאר כיצד דווקא מתוך אותם הדברים המקשים הולכת ומתבהרת כוונתו של רש"י, עד כי לעיתים היה מתברר שפירוש זה של רש"י בא להאיר שאלה כללית על הפרשה או הנושא כולו. נאמן לשיטתו הכללית בלימוד התורה מתוך דיוק מוחלט בלשון וסגנון, ליבן הרבי את דברי רש"י והראה כיצד כל תיבה וכל ביטוי מהווים נדבך נוסף בבניין פירושו בדרך הפשט.

המחשה אופיינית לדרכו של רבינו בהבנת דברי רש"י ניתן לראות בדבריו על פירוש רש"י הראשון בפרשתנו, פרשת שלח: "למה נסמכה פרשת המרגלים לפרשת מרים? לפי שלקתה על עסקי דיבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר". בפשטות אין כל צורך להסביר את סמיכות הפרשיות הללו, שהרי שילוח המרגלים אירע מיד למחרת השבוע בו המתו בני ישראל למרים, כך שפרשיות אלו סמוכות פשוט מפני שהתרחשו בזו אחר זו.

אך רבנו ביאר שמטרתו של רש"י אכן לא באה לפרש את סמיכות הפרשיות בלבד, אלא ליישב בכך קושיה גדולה המתעוררת בעיני הלומד פרשה זו: מדוע נענשו המרגלים בצורה כה חמורה, והלא מילאו

5. מלבד זאת, לרוב רש"י אינו מבאר את הטעם לסמיכות פרשיות ומכך מובן שבדרך הפשט הדבר אינו מצריך הסבר.

6. כפי שהקשו רבים מן המפרשים ובראשם הרמב"ן, רש"י כדרכו משיב על שאלה



את שליחותם לספר את האמת על מה שראו עיניהם?

כדי להבין זאת יש לשים לב לכך שרש"י דייק לכתוב שמרים לקתה על "עסקי דיבה" ולא השתמש בביטוי השגור "לשון הרע", שכן חטאה של מרים לא היה בכך שדיברה רע על משה, אלא בעצם התעסקותה בדיבה, כלומר בדיבור נרחב על משה מבלי לשאול אותו בצנעה על הנהגתו בקודש.

לאחר שהמרגלים ראו את שאירע למרים, מובן שהיה עליהם למסור את שליחותם תוך הימנעות מהרחבת הדיבורים על עוצמת יושבי הארץ ברמה כזו שתביא לידי פחד ובהלה בכל שדרות העם, וזה היה עיקר חטאם. עוד ממשיך הרבי ומלמד כיצד כל מילה בפירוש רש"י האמור מוסיפה הבנה חדשה בנושא זה, אך קצר המצע מלהשתרע.



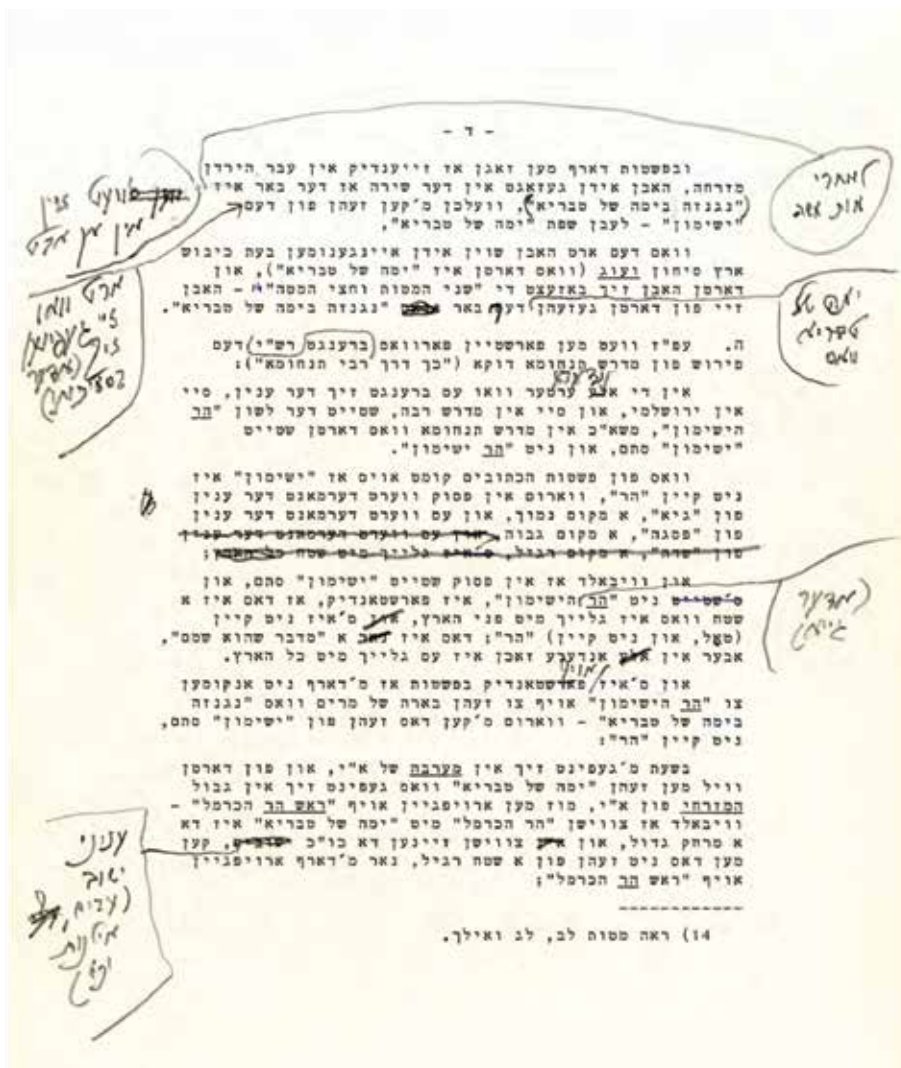
דיוק בתיבה אחת

לעיתים אפילו הבדל קל בין לשון רש"י למקורו במדרש, עשוי להתברר כהבדל משמעותי בין שני עולמות הפשט והדרש. כך עולה מביאור מחודש ומופלא בדברי רש"י הידועים על התנהגותו של עשו בפני אביו יצחק: "יודע ציד: לצוד ולרמות את אביו בפיו ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצות".

המובן הפשוט הוא שעשו רצה להראות לאביו שהוא כה מדקדק במצוות עד שהוא מעשר גם מוצרים הפטורים ממעשר. אך הדבר תמוה ביותר, שהרי בכך אינו מפגין בפני אביו את הידורו במצוות אלא את היעדר ארצות' שלו, שאינו יודע את הלכות מעשר?!

למעשה מקור דברי רש"י הוא במדרש, אך שם נאמר "היך מתקנין מילחא, היך מתקנין סמויה שאותה אינו נוהג לכתוב בפירוש (ראו 'נללי' רש"י פרק ב בתחילתו).

7. לביאור הדברים בהרחבה ראה לקוטי שיחות חלק יח עמוד 141 ואילך.



הגהות בכתב־יד קודשו של הרב' על אחד מאלפי דפי השיחות (שבחלקן הגדול נכתבו במקור ביידיש) של ביאורי רש"י

בביאורו מעיר הרבי כי לא מסתבר שעשו שגדל בבית יצחק שנים רבות לא שם לב לכך שיצחק אינו מעשר את המלח ואת התבן, במיוחד אם היה מעוניין להוכיח שהוא מדקדק במצוות. אך לפי רש"י שאלתו של עשו כלל לא עסקה בדיני מעשר ההלכתיים, אלא למצוות מעשר שנהגה קודם מתן תורה,

תבנא, ולשון זו מצביעה על כך שעשו ידע שמוצרים אלו פטורים ממעשר ולכן שאל את יצחק כיצד מתקנים אותם בדרך אחרת לשם שמים, שהרי "לה' הארץ ומלואה". ואילו רש"י שינה מלשון המדרש וכתב "היאך מעשרים את התבן", בנוסח שמעיד לכאורה על בורותו של עשו בדיני מעשר.





לימוד המחיה נפשות

השמועה על ביאוריו המיוחדים של הרבי ברש"י עשתה לה כנפיים בין קהל לומדי התורה ולעתים אף מהפכה של ממש. "אני מהנכנסים לבית הכנסת לאנציהוטער רבי", כתב יהודי מניו יורק בשם ר' יוסף וולדמאן ע"ה אל הרבי בחודש סיון תשכ"ה, "מזמן לזמן היו באים לחזור ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בסעודה שלישית. מעת שהתחילו לחזור לימודי רש"י, נתווספו ספסלים בבית המדרש, ונעשה מין 'טיש' לבבי בו נקבצים כולם לשמוע דברי תורה וחסידות".

ר' יוסף וולדמאן זה אף זכה לימים לקבל בקביעות מראש את הדיבור המתחיל של רש"י עליו ידבר הרבי בהתוועדות השבת, והוא היה מוסר את המידע לידי החסידים בכדי שיוכלו להכין ולעיין מראש. כעבור שנים רבות סיפר לבטאון 'כפר חב"ד' על מאורע מיוחד בו היה מעורב שהמחיש לו את הסגולה המיוחדת הטמונה בביאורי הרש"י מלבד תוכנם המאלף.

"בשכונתנו התגורר יהודי יקר בשם ר' יצחק גרוס, מיוצאי הונגריה, הוא היה איש ספר והייתי נוהג להפליא באזניו את ביאורי הרש"י הנפלאים של הרבי. ויהי היום והלה חלה במחלה ההיא ר"ל. במוצאי אחרון של פסח תשמ"ו הגעתי למעמד 'כוס של ברכה' (בו הרבי חילק יין מכוסו לכל הקהל) וביקשתי גם עבור ידידי הזקוק לרפואה שלמה. הרבי פנה לכיווני באמר: 'יוסף, דו האסט א שאלה אין רש"י? פרעג ביי עם' (יוסף, יש לך שאלה ברש"י? שאל אצלו).

"לא הצלחתי להבין למה ירמוז דבריו של הרבי, והחלטתי כי בפעם הבאה שאשמע מהרבי מהו הדיבור המתחיל של רש"י בהתוועדות הקרובה, אנצל את ההזדמנות לשאול לכוונת דבריו. כך עשיתי, והרבי הסביר לי: 'הואיל והזכרת שם של חולה, לכן אמרתי לך לשאול אותו. דהיינו ללמוד איתו פירוש רש"י ולהראות לו כיצד יש ללמוד זאת באופן שבן חמש למקרא לומד רש"י, וממילא עם הזמן תוכל לשאול אותו שאלה ברש"י'. הרגשתי כי הרבי רוצה לפעול רפואה באמצעות פירושי הרש"י".

"באתי אליו הביתה, הוא היה כבר חלש מאוד וכלל לא היה יכול ללמוד מאומה. חיכיתי עד שיתעורר וסיפרתי לו על דברי הרבי. הוא שמע זאת ופרץ מיד בבכי כילד קטן, והחל לספר בקול בוכים חלוש: 'כשהייתי בחור ישיבה צעיר בגלנטה שבהונגריה הייתי נוהג לכתוב לאבי מידי שבוע רעיונות ופולפולים מתוך מה שלמדתי, כדרך הישיבות החסידיות. ואבי השיב לי פעם במכתב אותו שמרתי עד שאבד לי במלחמה הנוראה, בלשון חריפה ביותר: קצתי בחיי מפני בני שלומד וכותב לי פולפולים כל הזמן, צריכים ללמוד עם פירוש רש"י ולהבין עניין על פי פירוש רש"י! אך אני לא שמעתי בקול אבי, המשכתי בדרך הפלפול ועשיתי בה חיל. והנה כעת הרבי שולח אותי למקום אליו שלח אותי אבי בגיל חמש עשרה, לפירוש רש"י".

"החל מאז התחיל הוא ללמוד מדי יום את החומש ורש"י, סיים ר' יוסף את סיפורו, וכאשר הייתי מבקר היינו מעיינים בכל השאלות שעלו לו באותו שבוע בעת הלימוד, ואמרתי לו שנעשה זאת רק בהתאם לשיטתו הנפלאה של הרבי באופן ש'בן חמש למקרא' אמור ללמוד. רעיינו אמרה לי פעם שלא בפניו: 'יבורך הרבי מליובאוויטש. בטרם אמר לך הרבי ללמוד עמו רש"י, היה כבר במצב כזה שלא היה מסוגל ללמוד כלום מרוב ייסורים, בקושי יכול היה לומר תהלים. כעת כל היום מלא וגדוש אצלו, הוא לומד רש"י בהתלהבות כזו ומעיין ומעמיק שוב ושוב, ממש התעורר לחיים".

על מנת להבין את דברי רש"י נהג הרבי להכביר תחילה קושיות רבות ויסודיות בדבריו, ולאחר מכן היה הולך ומבאר כיצד דווקא מתוך אותם הדברים המוקשים הולכת ומתבהרת כוונתו של רש"י

כפי שמצינו באברהם אבינו שנתן למלכי צדק מעשר מכל רכושו. שאלתו של עשו הייתה אם כך לגמרי ממין העניין, שכן יצחק אבינו נהג כאביו והפריש מעשר מכל רכושו ולא רק מגידולי קרקע, ובכלל זה גם ממלח ותבן. שאלתו הייתה כיצד מחשבים את שווי המלח למעשר: כפי הערך המועט שיש לקורטוב מלח כשלעצמו או כמידת הערך שיש לו בהיותו חלק ממאכל, כאשר הוא נותן בכולו טעם לשבח. כך גם התבן שמהווה מאכל בהמה או חומר הסקה זול, אך כאשר משתמשים בו לעשיית לבנים הרי הוא בעל ערך רב יותר. בהתבוננות מעמיקה יותר בתוכן דברי רש"י הללו ניתן להבחין ב"ינה של תורה", הלא הם רמזי פנימיות התורה החבויים בדבריו. לפי תורת הקבלה עשו בא משורש רוחני נעלה ביותר ולכן רצה יצחק לברכו על מנת לגלות בו את שרשו הרוחני ולהעלותו לקדושה. בשאלת עשו על מעשר המלח והתבן גלום רמז על ה'ברור' שלו עצמו, שכן מלח הוא שורש כל הגבורות ו"אין הדינים נמתקים אלא בשורש", ואילו תבן היא פסולת התבואה המורה על הפרדת ה'קליפה' מן הקדושה, כפי שנאמר 'והיה . . . בית עשו לקש"'.⁸



בשורה חדשה

במשך עשרות בשנים ביאר הרבי כ-800 פירושי רש"י על התורה, רבים מהם הוגהו על ידו ופורסמו יחד עם שאר דברי תורתו בסדרת 'לקוטי שיחות'. לימים נאספו רבים מן הביאורים בידי צוות תלמידי חכמים מכולל האברכים בצפת עיר הקודש, ונערכו במתכונת מקוצרת על סדר פרשיות התורה בחמשת כרכי 'ביאורים לפירוש רש"י על התורה'.

ברכה לעצמו קובע ספר 'כללי רש"י' אותו חיבר הגה"ח רבי טוביה בלוי שליט"א, מזקני רבני חב"ד בארץ הקודש, שבהוראת הרבי במשך שנים של עמל ויזע ליקט וערך את כל הכללים העולים בלימוד והבנת פירוש רש"י מתוך כלל שיחותיו הקדושות של הרבי. ספר זה יצא לאור בשנים האחרונות במהדורה חדשה ומורחבת.

בימים אלו ממש יורד אל מכבש הדפוס הכרך החדש במהדורת 'אוצר לקוטי שיחות', המוקדש כולו לשיחות נבחרות על רש"י על סדר כל פרשיות התורה: בכל פרשה נבחרה אחת משיחותיו הרבות על פירושי רש"י בפרשה, המביאה בכנפיה אור חדש בלימוד 'פשוטו של מקרא'. זו הפעם הראשונה בה נאספו חידושי הרבי על רש"י באופן שיטתי ובמלוא העומק והרוחב שבהן. כדרכה של מהדורת 'אוצר לקוטי שיחות' המוכרת לכל חובבי התורה ולומדיה, תורגמו כל השיחות ללשון הקודש, והן מוגשות במתכונת מאירת עיניים לצד דברי פתיחה וסיכום לכל אחת מהשיחות לתועלת הלומדים. ■

8. לביאור הדברים בהרחבה ראה אוצר לקוטי שיחות בראשית, שיחה ה' לפרשת תולדות.

המאורות הגדולים



מקל נדודים בדרך העזרה

לפנינו קטעים מתוך הפרק העוסק בשנותיו הראשונות, נדודיו, מסכת הסיגופים והייסורים שלו ודרך העפלתו מעלה של מורנו כ"ק הרה"ק רבי דוב בער, המגיד ממזריטש זי"ע – בטרם הכיר והתקשר לרבו הגדול מורנו אור שבעת הימים הבעש"ט זי"ע • מתוך 'המאורות הגדולים', לתולדותיהם של מורנו הבעש"ט זי"ע ותלמידו הרב המגיד זי"ע, הנערך בימים אלו בידי בנימין ליפקין ויאיר וינשטוק ועומד לראות אור בע"ה בהוצאת 'מעיינות'.

היה בן גילו של מורנו הבעש"ט ואולי אף קשיש ממנו. בתורת חב"ד לא מצינו תאריך או שנה (רבים טוענים שנולד בשנת תס"ד (ראה אהלי צדיקים). יש אומרים שנולד בערך בשנת ת"ע, ולפי מסורת קדומה של רבי אברהם יעקב מסדיגורא (הראשון) נולד בשנת תנ"ח. לפי מסורת זו האחרונה היה בן גילו של רבו הבעש"ט, ויש האומרים שהיה גם מבוגר ממנו (בית רבי עמ' ה. ובכרם ישראל ש"ש בקבלה שהוא היה קשיש מן הבעש"ט עשר שנים"), ויש האומרים (ספר ראש בני ישראל עמ' כ"ח) שנולד בשנת תמ"ח. כ"ק אדמו"ר זי"ע הסביר שתלמידי המגיד היו כה שקועים בתורתו ולא שמו לבם לתאריכי שנות חייו. זאת ע"פ דברי אדמו"ר הרי"צ שאין יודעים את שנת לידתו. וברשימות דברים: המשפיע רבי שמואל גרונם היה אומר ששמע מוקני החסידים שהיה זקן בשנים מכ"ק הבעש"ט. בסיפורים שנדפסו בפולין יש אומרים שהיה צעיר בשנים מכ"ק רבנו הבעש"ט ואומרים שנולד שנת תס"ד. באיזה יום ובאיזה חודש לא נודע).

הרה"ק רבי לוי יצחק זי"ע מברדיטשוב גילה כי זכה להכיר את אביו וכי היה בעל רוח הקודש ומיוחס לתנא רבי יוחנן הסנדלר. לפרנסתו היה אביו מלמד דרדקי והייתה פתו דחוקה.

בהקשר זה סופר כי בימי עלומיו עלה בית הוריו באש. למראה הלהבות המלחכות את הבית שהיה למאכלת אש, פרצה אמו בבכי תמרורים. ויאמר לה בנה: למה זה תבכי, בטחי בהשית' שיהא בעזרנו ונבנה בית חדש. ואמו נענתה כנגדו ותאמר: אין אני בוכה בשל אובדן הרכוש אלא משום שספר היוחסין שלנו הכתוב באותיות של זהב היה ואיננו עוד. ייחוסנו מגיע עד רבי יוחנן הסנדלר המיוחס בעצמו לדוד המלך. ויאמר לה בנה: אף זוהי בכיית שווא. אם ירצה ה' ממני יתחיל הייחוס שלנו (רשימות דברים, עמ' 62. סיפורי חסידים, תורה, 148).

תחילה קיבל תורה מפי רבה של לוקטש, עיר הולדתו, הגאון רבי שלמה דוב בער הלברשטט, לימים אבדק"ק לוביטש וגלינא, בן גיסו וחתנו של גאון ישראל בעל 'פני יהושע'. כשבגר נשלח על ידי אביו בהמלצת רבו לעלות ולהתעלות בשיבתו הנודעת של ה'פני יהושע' ששכנה כבוד בלבוב (למברג) ועד מהרה היה לאחד מגדולי תלמידיו.

קדוש ונשגב, גבוה מעל גבוה, היה גדול תלמידי מורנו הבעל שם טוב וממשיך דרכו, מורנו כ"ק הרה"ק רבי דוב בער זי"ע, אשר כינויו הנפוץ ביותר היה המגיד ממזריטש.

שמו של המגיד מורכב היה משניים: האחד בלשון הקודש, דוב, והשני בתרגומו ללע"ז, בער. למרות שאלו שני שמות, פעמים רבות חתם בתיבה אחת: דובער – כשהאות ב' משמשת הן לסוף השם הראשון והן לתחילת השם השני (התועדויות תשמ"ט ח"א עמ' 116. הביאור בשם וענין זה, בשיחה שם).

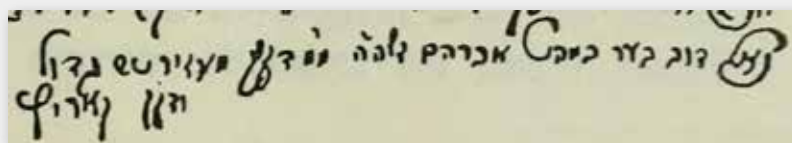
אם כי רבו כמו רבו ההוגים שמו בסילודין עד עצם היום הזה לאמור: "הרבי ר' בער" – כינויו הנפוץ והרשמי היה ונותר המגיד ממזריטש. בראש ובראשונה משום שהיה מגיד מישרים בעירו מזריטש (אף רבנו הזקן נקרא היה בימי חורפו המגיד מליאזנא), וכן היה כינויו אז (תורת מנחם תשמ"ו ח"א, עמ' 283 וראו שם שאין לומר שזהו מפאת ספרו הנושא את השם 'מגיד דבריו ליעקב').

במקומות שונים היה כינויו 'המגיד הגדול'. כך, למשל, כ"ק הרה"ק רבי אברהם יעקב זי"ע מסדיגורא שאל בילדותו את אביו הרה"ק רבי ישראל זי"ע מרז'ין, מדוע קוראים לו להרב המגיד 'דער גרויסער מגיד' (המגיד הגדול) ויען לו: כי היה בו במגיד מה שנאמר על מרדכי היהודי: היה דורש טוב לעמו – על ידי דרשותיו המתיק הדינים מעל ישראל. ודובר שלום לכל זרעו – באמצעות דיבורי התורה שלו היה ממשיך שלום ושפע על ישראל (אהלי צדיקים, בשם קדושת אהרן, פרשת חיי שרה).

בתורת חב"ד דרשו כי מגיד משמעותו לשון הגדה והמשכה: המשכת אלוקות וגילוייה בעולם הזה התחתון (תורת מנחם התועדויות תשמ"ח ח"א 187). ועוד זאת הוסיפו כי הדבר אף מרומז בשמו: דוב המסמל את אחת הבריות המגושמות ביותר. כלומר: המשכת אלוקות עד למטה מטה כביכול, אל הדוב המסורבל בבשר (תורת מנחם תנש"א ח"א עמ' 13).

ממני יתחיל הייחוס

רבי דוב בער נולד בעיירה לוקטש, שליד העיר רובנה במחוז ווהלין, באיחוד הפולני הליטאי. אין בידנו מסורת מדויקת על תאריך ושנת לידתו. במקורות שונים צוינו שנים שונות כשנות לידתו, עד כי יש הסבורים כי



ייסורים מרים והימלטות

בהגיע עת דודים נשא רבי דובער (בזיווג ראשון) את מרת קיילא, בתו של רבי שלום שכנא מטרטשין. לאחר נישואיו שימש כאביו כמלמד דרדקי במזריטש. במקביל החל הוגה בתורת הקבלה. חותנו העמיד לו בית מבודד שבו יכול היה לשקוד על התורה ועל העבודה בפרישות יתרה ובאין מפריע.

נקפו הימים והידלדלה פרנסתו המועטה בלאו הכי של החותן רבי שלום שכנא. רבי דובער נאלץ לעבור לכפר סמוך ולהשתכר בו כמלמד דרדקי.

ככל שחלפו הימים, עבודת ה' הנשגבה שלו הייתה לזרא בעיני החוכר הכפרי שבחצרו דר. אט אט הפך הניכור לשנאה כבושה שהלכה וגברה לגלויה ותהומית. או אז החל להציק לו בכל דרך אפשרית עד כדי הפרעות של ממש והערמת מכשולים בעבודת קודשו. כל עוד הצטמצמו הדברים לכדי הפרעות חומריות גרידא, נשא רבי בער את סבלו בדומיה, קיבל עליו את הייסורים באהבה והמשיך בדרכי עבודתו מבלי פנות אל ההצקות ואל ההתנכלויות. משהחלו ההפרעות לחרוג גם אל דברים הנוגעים אל הנשמה, החל הצדיק שוקל בדעתו לעזוב את הכפר ולשוב אל העיר אשר ממנה בא. באחד הימים, חולו

של מועד היה, באו מים עד נפש וכלו כל הקצין עד כדי כך שקם רבי בער בו ביום, ארז מטלטלין, שחר עגלה ושב עם בני ביתו העירה טורטשין.

לימים, כאשר שמו יצא לתהילה בכל העולם, גאונותו צדקתו וקדושתו התפרסמו לרבים והנהירה אל היכל קודשו הקיפה את ארבע כנפות הארץ - חרה לו הדבר היטב עד עמקי נשמתו כאשר אדיר היה כל חפצו להישאר בצל ובקרן צנעה.

עשה הרבי רבי בער מה שעשה וביקש כי יגלו לו מן השמים על מה ולמה נענש כל כך להתפרסם בראש חוצות, השיבו לו מן שמיא כי עונש זה בא לו בגין שתי סיבות: האחת בשל הצער שהצטער בימי חורפו בכפר עקב התנכלויותיו של החוכר הפוחז, שכן שומה היה על צדיק ובעל מדרגה כמותו לקבל גם את הייסורים הרוחניים באהבה ולא רק את ייסורי הגוף החומריים. ועוד זאת, משום שנסע אז בחולו של מועד מן הכפר אל העיר, נסיעה אשר חרף הנסיבות המעיקות ניתן היה לדחותה עד אחרי החג. על כן יאמרו המושלים צאו וראו מה נחשב אצל הרבי רבי בער לחטא ומה נחשב אצלו לעונש.

לילות יסרוני

במרוצת הימים הבאים שימש כמגיד בעיר טורטשין ולאחר מכן גם בערים קורין ורובנה. הצדיק חי בבית קטן ורעוע, והיה חולה מאוד ברגליו והוא צולע על ירכו השמאלית באורח קבע.

בשם רבנו הזקן אמרו כי טעמו הטמיר של דבר היה שהרב המגיד היה אדם השלם ובזוהר הקדוש נאמר כי האדם השלם בכל אבר שלו מניע עולמות, והיות וימין הוא חסד ושמאל גבורה, לפיכך היה צולע ברגל שמאל, על מנת שלא לעורר דינים וגבורות (רשימות דברים עמ' 68). עוד זאת סופר (אגרא דפרקא אות ב') כי בימים שבהם היה מורנו המגיד מתבודד בעודו חי בעניות ובדחקות, באה אליו פעם זוגתו והחלה מספרת לו בבכייה על בניה הרעבים אשר גם כסות לגופם אין להם והימים היו ימי חורף קשים. שמע הצדיק את דבריה ומפיו הקדוש נפלטה אנחה. באותו רגע שמע קול מן השמים: אבד חלקך בעולם הבא.

נרעש ונפחד ישב הצדיק ותמה וכשהעמיק חשוב הבין שאבדו לו שני העולמות, שהרי בעולם הזה הוא חסר כל וזה עתה גילתה בת קול באוזנו כי אבד גם חלקו לעולם הבא.

מיד שמח ואמר בלבו: הנה מעתה אהיה עובד עבודה אמיתית שלא על מנת לקבל פרס אלא רק כדי לעשות נחת רוח לפניו יתברך. או אז החל ללמוד בקדושה יתרה ובהתלהבות עילאית. באותה שעה בישרוהו משמים שהחזירו לו את חיי העולם הבא בתנאי שלא יוסיף להיאנח פעם נוספת שאין לך רחמנות גדולה מרחמנותו יתברך שמו.

באותם ימים היה הצדיק מתגורר בבקתה עלובה, חורבה המטה ליפול, שעמדה על חוף הנהר שחצה את הכפר בקיץ. היה הנהר הומה מקול שאון קרקורי צפרדעים ששרצו בו. קול קרקורי הצפרדעים הסריד את מנוחתו. לא מצא מנוח לנפשו עד שהיה מתייסר ואומר בקול רם בתוכחה גלויה כלפי עצמו: ראה נא, הצפרדעים שבריות קטנות ושפלות הן, אינן חדלות לומר שירה אף לא לרגע אחד ואפילו באישון ליל ואתה שוכב לישון?!

ברבות הימים גברו עליו הפצרות בני ביתו ועבר לגור בקורין.



אש יוקדת מתוך קרח

בעת שיחו של הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב אודות ימי עוניו ומרודו של זקנו המגיד, בעת שבתו בטורטשין, מספר היה:

בבוקר השכם, דבר יום ביומו, יוצא היה זקני הרה"ק רבי בער אל הנהר שמחוץ לעיר כדי לטבול בו לתוספת קדושה. בעיצומו של חורף, ערמות השלג שנערמו במשך הלילה והאדמה הקפואה שחלקה היתה כצפורן, לא עצרו בעדו ולא גרמו לו לשנות מהנהגתו זו כחוט השערה.

וכמו לא היה די בכל אלו, כשנוספה על אלו גם אותה עניות מרודה שלא הניחה לו מקום אף להרשות לעצמו לתקן את סוליות מנעליו הבלויות, עושה היה דרכו מביתו אל הנהר ומן הנהר אל בית המדרש בנעליים קרועות מטולאות מלמעלה ומחוררות מלמטה. כך נוצרה לה שרשרת של עקבות מן הנהר ועד לבית המדרש טבועות בדם שניגר מרגליו אשר נפצעו בהידבקן לכפור ולאדמה הקפואה.

קפוא ורוטט מכפור מגיע היה לבית המדרש. גם מעיל ראוי לשמו

עונה על שאלותיך
ומספק מידע רפואי
מקצועי ועדכני
על מחלות, תרופות
וטיפולים **חינם**

דעת
מרכז
מידע
רפואי

רקע כללי של המחלה
טיפולים מתאימים למחלה
מידע על תרופות ותופעות לוואי
טיפולים אלטרנטיביים
טיפולים חדשניים

יד שרה מאי סארה

03-9543349
daatri@yadsarah.org.il



אל דאגה חתני יקירי, השיב לו ה'פני יהושע'. הנה פה בכפר סמוך יושב תלמיד-יחברי, רבי דוב בער מטרטשין, והיה כל הדבר הגדול והקשה תביא אליו וכאשר יורה לך כן תעשה וכן תפסוק. נפעם רבה של גלינא למשמע הדברים שכן לא העלה בדעתו עד היכן מגעת כבר מדרגת גאונות תלמידו משכבר הימים. אמנם את מצוות חותנו שמרה רוחו. ומני אז כל אימת שנדרש לשאת ולתת בדבר הלכה, פונה היה למעונו של המגיד ושומע לחוות דעתו.

גם לאחר שובו של המגיד לביתו המשיך רבה של גלינא לקיים עם המגיד קשר הדוק של מכתבים במשך תקופה ארוכה.

מקוריון לרובנה

כתום תקופת הגלות, עת שב המגיד אל ביתו אשר בקורין, קידמה את פניו הבשורה כי מצפה לו משרת מגיד מישרים בעיר הגדולה רובנה. שם הובטחה לו פרנסה בהרחבה גדולה יותר משל קורין. למשרה נכבדה זו המליץ עליו פרנס העיר רובנה, הנגיד והקצין רבי אהרן, אשר שמעו הטוב של המגיד הגיע לאוזניו עוד מטרטשין. עתה נדבה רוחו אותו להביאו לעיר מושבו ולכלכלו מהונו. ברובנה אמור היה המגיד לפתוח פרק חדש בחייו ולהתחיל לעבוד את קונו מתוך הרחבת הדעת.

וזה היה דבר המעשה הכרוך בכך:

פעם התארח בטרטשין, רבי יוסף, בעל ה'יסוד יוסף', חתנו של רבי אהרן הנזכר מרובנה. עודו שוהה באכסנייתו האזין מעבר לקיר למלמד השקוע בלימוד עם שני נערים והיו הדברים ערבים באוזניו. לא נחה דעתו עד שקם ונכנס אל החדר בו היו שקועים המלמד – הלא הוא מורנו המגיד – והנערים בתורתם והחל מדבר עמו בדברי תורה. כששב לרובנה, סיפר לחותנו הגדול: מצאתי בטרטשין תלמיד חכם עצום, יחיד ומיוחד ואין בדומה לו. תורה וגדולה היו על שולחנו של רבי אהרן ולא נותר שווה נפש לשמע התיאור אודות הגאון המופלא שבו פגש. תכף הורה לחתנו, שלח אחרי ונחזיקהו כאן ובלבד שנהנה מזיו תורתו (ספר החסידות, אברהם כהנא, ורשה תרפ"ב).

דאגת הפרנסה ניטלה ממנו לפי שעה והוא יכול היה להתמסר לתורתו ולעבודתו באין מפריע. אלא שכאן קפץ עליו רוגזם של יסורים וחוליים. הסיגופים הרבים שבהם סיגף עצמו לאורך השנים; הצעידות ברגליים יחפות על מרבי השלג והכפור; הכיתות הרבים שכיתת רגליו בימי גלותו ואותם שבעה-שמונה שבעות רצופים שבהם שרוי היה בתענית משבת לשבת – גבו את מחירם.

עודו אברך רך בשנים, לקה ברגליו עד מאוד עד כי נצרך להיתמך על קביים בדרך הילוכו. גם כל גופו נחלש באופן נורא. הגיעו הדברים לידי כך שכל נייע אבר כמעט כרוך היה אצלו בייסורים קשים ומרים. דומה כי כל זאת לא הייתה עבורו אלא הכנה רבתי ליום בו יתוודע אל רבו הגדול, מורנו הבעל שם טוב הקדוש. היכרות ודבקות אשר שינו את תהלוכות חייו ושגב עבודתו את קונו מן הקצה אל הקצה.

לא היה לו כדי להגן על גופו מפני צינת שחרי החורף שהצטננה שבעתיים לאחר הטבילה בנהר המוגלד. גם בבית המדרש גופו לא הוסק תנור, מחמת עניותה המרודה של הקהילה.

ואחר כל הדברים האלה, בהגיע מורנו המגיד בתפילתו ל"ברוך שאמר", נאלץ היה להסיר הטלית מעל ראשו, מעוצמת הלהט שהציפו מלהב התפילה ויקוד העבודה.

כלי גולה עשי לך

כל אותם ימים שבהם היה חי בטרטשין וכיהן שם כמגיד מישרים היו חייו בעוני מחפיר. על מנת לכלכל את עצמו ואת בני ביתו היה עוסק גם כמלמד ומכל מקום הייתה פרנסה דחוקה. כשבאו מים עד נפש נאלץ לעקור לעיר קורין.

בקורין המשיך המגיד בעבודת קודשו הנעלה ביתר שאת וביתר עוז. אף מיטת הסיגופים שהעמיס על עצמו הלכה וגדלה מזמן לזמן ומתקופה לתקופה עד כי החלה בריאות גופו הטהור הולכת מתערערת למגינת לב בני ביתו ומקורביו. אולם דבק היה בכל לב בדרכו ובשיטתו. אזור בעוז ובתעצומות נפש אין קץ לא היטה אוזן לתחנונים ולהפצרות ולא זע ממנהגיו ומאורחותיו כמלוא נימה.

או אז החל שמו של המגיד להאיר על פני הארץ. אט אט הלך שמעו הטוב ופרץ לארבע כנפות הארץ. שמע גאונותו, שגב קדושתו וגדולתו הכביה החלו מתבררים בקהילות הסמוכות לקורין ושמו החל נישא בהערצה על פיות רבים.

בעת ההיא, טרם מלאו לו שלשים שנה, נטל המגיד רשות מבני ביתו ומאנשי הקהילה ויצא לערוך גלות כדרכם של אדירי הקבלה, גאוני ישראל וקדושי בימי קדם. עטה הצדיק כלי גולה ויצא לכתת רגליו בערים ובעיירות כדי להשתתף בצערה של השכינה הקדושה השרויה אף היא כביכול בגלות.

על אותם ימי נדודים מסופר כי פעם התארח בבית אחד ולאחר שסעד את לבו, נכנסה אל הבית אישה שלא הייתה לבושה בצניעות. תכף כשהבחין בכך מורנו המגיד, הקיא את כל אשר אכל (המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן, עמוד 249).

לאחר נדודים רבים הגיע המגיד אל לבוב-למברג העיר הגדולה. שם נפגש עם רבו משכבר הימים, הגאון בעל 'פני יהושע', אשר עלה בינתיים לכהן כאב בית הדין דמתא. שמחת ה'פני יהושע' למראה פני בחיר תלמידיו משכבר הימים הרקיעה שחקים. את פניו קיבל כידיד ורע והיחס שהקרין כלפיו היה כאל תלמיד חבר. שעות ארוכות ישבו הרב ותלמידו חברו והשתעשעו בדברי תורה עד בלי רצון להיפרד איש מעל רעהו.

על מנת להיות סמוך ונראה בהסתופף בצל רבו ובד בבד להמשיך ביעד הגלות שנטל על עצמו, השכיר המגיד עצמו שוב לתפקיד מלמד דרדקי באחד הכפרים הסמוכים ללבוב, בעודו נוטל על שכמו אף לסייע למעסיקו הכפרי גם בניהול משק ביתו. כך יוצא היה המגיד מדי יום חמישי בשבוע ללבוב כדי לרכוש את צורכי השבת בעבור בית הכפרי בנצלו שהות זו בלבוב להיוועד עם ה'פני יהושע' אשר המתין לבואו בכליון עיניים. הגלות והעבודת שבכפר מחד גיסא וההזדמנות להסתופף תדיר בצל רבו ערבו עד מאוד לחיכו של המגיד ולא במהרה סיים גלותו כדי לשוב לביתו.

נתארכו לו שם הימים אולם כימים אחרים היו בעיניו ברוב תשוקתו להתעלות בתורה ובעבודה בצל רבו. בערך בשנת תצ"ה, נתעטר ה'פני יהושע' בכתר הרבנות של ברלין (ממנה עבר מאוחר יותר לכהן ברבנות בערים מיץ ופרנקפורט דמיין). בעיר גלינא הסמוכה ללבוב כיהן ברבנות חתנו של ה'פני יהושע', רבי שלמה דוב בער הלברשטט, אשר מפיו ינק ולמד המגיד בשחר נעוריו בעיירת הולדתו לוקאטש (כאמור).

מאז ומקדם נוהג היה רבה של גלינא להיוועץ ולהימלך בחותנו על כל דבר הלכה מסובך שנתגלגל לידו. עתה כשעמד ה'פני יהושע' לעקור לברלין פנה אליו חתנו זה ושאל בדאגה עמוקה: עתה כאשר נוסעים אתם לכם לפאת ארץ כה רחוקה, ואני אוותר פה לבדי, והיה כי תקרה לפני שאלה הלכתית סבוכה, למי אפנה ואל מי אנוס לעזרה.

**אלפי יעדים,
נתיב אחד!**

נתיב מדיה - היחיד שמגיע לכל בתי הכנסת בארץ!

**אלפי בתי כנסת
נהנים כל שבוע
מחלוקת עלוני השבת
בצורה הטובה
והמשתלמת ביותר.**



רוצה שהעלון שלך יגיע ליעד?
טלפון אחד והוא בנתיב הנכון.
074-703-5009

נתיב מדיה
מרכז: 074-703-5009 | פקס: 074-703-5009



הביטול וההתבטלות – מעלה מיוחדת או דרך חיים

מדוע לא הסכימו חסידי קוצק להתייחס לענווה כמעלה גדולה • מה הייתה תשובת השינובער לתיית גדולי החסידים אודות מעלתו • אודות מה דנו ביניהם רבה של הקהילה החסידית בחברון ועמיתו • ומה היה חציו של המשפט שעליו הצביע כ"ק אדמו"ר זי"ע כשלא נאות לקבל עליו את עול ההנהגה

לב שלא כתוב שלהיות רחום זה מעלה, ולכן צריך להיות כזה. לא ולא. המאמר אומר: הסיבה שאתה צריך להיות רחום אינה מפני שזו מעלה, אלא מפני שהוא רחום. אתה צריך להיות כזה רק בגלל שהשי"ת רחום, והוא ציווה עליך להיות כזה, אבל לא מפני שרחום עצמו זה 'מדרגה'. הדגש בלהידמות ליוצר הוא שאני דומה לו. לפי המהלך הזה, ההתקרבות להשי"ת היא קרבה של דמיון. מה שאין כן העניין של ביטול הוא קירוב של דבקות, כי דבקות וביטול הולכים יחד.

אם יש שני דברים שכל אחד מהם חושב שהוא מציאות בפני עצמו, הם לא יכולים להידבק. כדי שיידבקו יש צורך שלפחות אחד מהם יהיה בטל במציאות, כלומר טפל, ואז הוא נדבק.

מתוך הדברים עולה שהדבקות בהשי"ת היא בכך שאני טפל לו. לא שאני דומה לו במעלותיו. שהרי מי אני בכלל? אלא ככל שאני יותר תופס שאני בעצם 'כלום', כך אני יותר בטל להשי"ת וממילא יותר קרוב אליו. ככל שאתעלה ואשתנה, המעלות של השי"ת לא יעברו אלי. האמת היא שמצד עצמי אני תמיד כלום, אלא שהקב"ה ברא את העולם כך ש'כלום' יכול להידבק ולהתאחד עם המציאות האמיתית והאין סופית.

הגה"ח רבי שלמה לייב אליעזרוב היה רב בחברון לפני מאה ועשרים שנה בערך. באותם ימים ישבו בחברון ובטבריה בעיקר צאצאי תלמידי הבעל שם טוב שעלו לארץ, בעוד שבירושלים התרכזו צאצאי תלמידי הגר"א. באחד הימים הרב אליעזרוב נפגש עם מישור מגדולי הארץ. שניהם כבר היו בזקנותם ושוחחו ארוכות. הרב השני התלונן לפני ה'חברונער רב': "אני כבר יהודי זקן. כל ימי אני עובד ומתייגע, ועדיין הכל 'לא'. לא הגעתי למה שרציתי". ענה לו הרב אליעזרוב: "גם אצלי זה ככה. אני עובד ועובד כל חיי להיות 'לא', ועדיין הכל 'כן'..."

הראשון עבד בשביל להיות 'כן', והרגיש שהוא עדיין 'לא'. ה'חברונער רב' אמר על עצמו שהוא עובד כל ימיו להיות 'לא', והוא עדיין 'כן'. זה כל ההבדל.

פעם חשבתי שלרצות להיות 'כן', להיות 'משהו', זו טיפשות. היום אני מבין שזו לא טיפשות – זו שיטה. חשבתי שמי שרוצה להתנאות בלימוד, בתפילה שלו, הרי זה תרתי דסתרי – אתה רוצה להיות יותר עבד ה'?! אבל לפי השיטה שהדגש אינו על ביטול אלא להידמות, הדבר מובן: ככל שאתה יותר מציאות, כך אתה יותר נדמה לעליון. ולהפך, ככל שאתה פחות מציאות, אתה פחות נדמה לו. אבל השיא שתוכל להגיע אליו הוא להיות הכי 'כן'..."

לקוצק בא פעם אחת יהודי בעל

עיקר נקודת החסידות, במיוחד בחסידות חב"ד, הוא ביטול. זה המודד לקדושה, ובעצם לכל דבר טוב במציאות. רבנו הזקן בעל התניא מסביר שקדושה מופיעה כאשר הקב"ה שורה במקום מסוים, ואין הקב"ה שורה אלא בדבר שבטל אליו. כלומר, ביטול איננו דבר נוסף שצריך שיהיה לך בין שאר המידות הטובות – תהיה חכם, תהיה צדיק, תהיה גם בביטול – אלא עניין בפני עצמו, והמרכזי ביותר, שעליו הכל עומד. האדם צריך להיות מבוטל כלפי אור האין סוף שמחיה ומקיים אותו.

החסידות אומרת שכל דבר שאינו בטל לקדושה נקרא 'סטרא אחרא' – הצד האחר, זה שאיננו קדושה. מי שרוצה להיות "יש ודבר בפני עצמו" מגיע להפך הגמור מקדושה, כמו הכלבים שנוכחים 'הב הב' (תן, תן).

לפני שנים ביקשו ממני ללמוד חסידות עם קבוצת תלמידים של הגר"י הוטנר זצ"ל. למיטב ידיעתי, הוא עצמו למד חסידות ותניא. למדתי עם הקבוצה הזאת כל מיני ספרי חסידות. כולם היו תלמידי חכמים מובהקים. פעם אחת אמרו לי: "אנחנו רוצים לומר לך משהו. כל מה שאנחנו לומדים איתך, כבר תקופה די ארוכה, הכל מסתובב סביב ביטול. אבל אצלנו מקובל אחרת. השיטה שאנחנו למדנו בעבודת ה' היא שהאדם צריך לדמות צורה ליצורה".

האמת היא שהדבר הפתיע אותי עד מאוד. הם ידעו בבירור שיש שיטה שונה מביטול. מה הפירוש לדמות צורה ליצורה? ששלמות האדם היא להידמות להשי"ת. הרעיון הזה מופיע לכאורה במפורש בדברי חז"ל – "מה הוא רחום, אף אתה רחום. מה הוא חנון, אף אתה חנון". "אדמה לעליון", להתנהג ולפעול כמו הקב"ה – זו הנקודה, ולא ביטול. אדרכה, ככל שתהיה "יש" יותר מובחר, כך תדמה יותר צורה ליצורה. כך אמרו לי.

לקח לי קצת זמן להבין למה הם מתכוונים. לא מפני שלא הבנתי את דבריהם, אלא שהדברים שלמדתי שנים רבות בחסידות – שהכל תלוי בביטול – היו כל-כך ברורים לי, עד שלא עלה על דעתי שיכולה להיות שיטה אחרת בעבודת ה'. אבל הם אמרו שככל שתהיה יותר בשלימות ויותר דומה לקב"ה, זה מה שיכניס אותך לרשות הקדושה.

מה מפריע לדבק

מה ההבדל בין שתי השיטות? "לדמות צורה ליצורה" פירושו שהאדם מאוד חשוב, מפני שהוא דומה להשי"ת, אבל אין זה אומר שהוא מתאחד עם השי"ת. להיות רחום זו מעלה גדולה, ואם גם אתה רחום, ויש לך המעלה הזאת כמו שיש לו, זה נקרא להידמות לעליון. אבל החסידות אומרת ממש אחרת, ומדייקת מאוד במילים של חז"ל. שימו





המשן מעמוד 2

מובא מכתבי האריז"ל שהמרגלים רצו להישאר בעולם המחשבה, או על-כל-פנים בעולם הדיבור, ולא רצו לרדת לעולם המעשה

התפילין. בהסתכלות כזאת האדם אינו מרגיש את עצמו מציאות כלל, ואין הוא אלא 'דין' בהלכות תפילין! הוא אמצעי בלבד לקיום רצון ה'. זה תוכנה של מצוות קריאת שמע – להתבונן במחשבה בעניין 'ה' אחד, ולהוציא זאת בדיבור ולומר 'ה' אחד'. זה התוכן לא רק של הפסוק הראשון, אלא גם של כל ג' הפרשיות של קריאת שמע, העניין של אחדות ה' (כמבואר בחסידות, ואכ"מ). קיום מצוות קריאת שמע במחשבה ובדיבור פועל באדם התעלות מהמציאות הגשמית. הוא מאבד את תחושת הגשמיות ומתאחד עם הרוחניות והאלוקות.

תפילין – עניינה לקחת את העניין של אחדות ה' (המתבטא בארבע הפרשיות 'שמע', 'והיה אם שמוע', 'קדש', 'והיה כי יביאך') ולכתוב זאת על קלף גשמי, ולהניח את התפילין על היד ועל הראש הגשמיים. כלומר, עניינה של מצוות תפילין הוא לקחת עניין זה עצמו, של אחדות ה' שבקריאת שמע, ולא להסתפק במחשבה ובדיבור, אלא להורידו ולחברו למציאות הגשמית המעשית והממשית.

ולכן 'הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאילו הקריב זבח בלא נסכים', כי ההבדל בין קריאת שמע לתפילין הוא בדוגמת ההבדל בין זבח לנסכים: הקרבן, שעניינו שריפת הבמה הגשמית וביטולה באש האלוקות – הוא בדוגמת קריאת שמע, שעניינה הרגשת אחדות ה' והתבטלות המציאות; ואילו הנסכים, שעניינם המשכת קדושת הקרבן למטה, 'עד התהום' – הם בדוגמת תפילין, שעניינה המשכת האחדות למטה במעשה גשמי.

ממחשבה למעשה

לפי זה יובן גם מדוע חז"ל הנסכים התחיל דווקא לאחר "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם", בכניסה לארץ, ואילו במדבר היו קרבנות בלי נסכים. שכן זה גם ההבדל בין המדבר לארץ ישראל.

ידוע מה שמבאר אדמו"ר הזקן (לקוטי תורה פרשתנו) על הסיבה שבגללה רצו המרגלים להישאר במדבר ולא להיכנס לארץ, שכן במדבר לא היה לבני ישראל עסק עם הגשמיים, וכל צרכיהם סופקו להם בדרך שמימית. מאכלם – מן, לחם מן השמיים; מים – מבארה של מרים וכו'. כל עסקם היה בעניינים רוחניים. הם ידעו שעם הכניסה לארץ יפסק המן, והם יצטרכו לעסוק בחרישה ובזריעה ובכל ל"ט המלאכות. מכך הם חששו, ולכן רצו להישאר במדבר. הם לא רצו לעסוק בגשמיים ורצו להישאר בעולם הרוחני בלבד. וכמובא שם מכתבי האריז"ל, שהמרגלים רצו להישאר בעולם המחשבה, או על-כל-פנים בעולם הדיבור, ולא רצו לרדת לעולם המעשה.

נמצא שההבדל בין המדבר לארץ ישראל אף הוא בדוגמת ההבדל בין קרבן נסכים:

במדבר – הייתה עבודת ה' בעיקר בעניינים רוחניים, "מחשבה ודיבור", מתוך ניתוק מגשמיים. לכן היה אז רק עניין הקרבנות. בארץ ישראל – התחילה עבודת ה' בתוך המציאות הגשמית, בל"ט המלאכות, בעולם המעשה. לכן התחיל אז חיוב נסכים, המשכת הקדושה למטה "עד התהום".

וזהו "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם", וכפי שרש"י מפרש "בישר להם שייכנסו לארץ", להורות שהכוונה העליונה היא לא בעבודה ברוחניות בלבד, לבטל את הארץ ולעלות לשמיים, אלא דווקא "שייכנסו לארץ", שעניינה הוא "ארץ מושבותיכם" – שהאלוקות תבוא בהתיישבות בתוך המציאות. זהו עניין הנסכים – להוריד ולהביא את האלוקות לכאן למטה, שבעולם הזה הגשמי יורגש ויתגלה ה' אחד.

(ע"פ מאמר ד"ה "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם" תשי"ב, תורת מנחם ספר המאמרים תשי"ב ע' שיר)

ייחוס גדול ונעשתה שם תכונה גדולה. חסידי קוצק, הידועים בחריפותם, ראו שכולם מחשיבים ומכבדים אותו, ושאלו: מדוע אתם כל-כך מכבדים אותו? האם הוא תלמיד חכם גדול? אמרו להם: לא. האם הוא צדיק גדול? – לא. בעל מידות גדול? – לא. אז למה אתם מחשיבים אותו כל-כך? ענו להם: כי הוא עניו גדול. אמרו החסידים: "נו, מה החידוש שהוא עניו? אם אין הוא תלמיד חכם, לא צדיק גדול, ואין לו מידות מיוחדות, אז למה שלא יהיה עניו?...".

אנחנו תופסים ענווה כמידה טובה למי שיש לו מעלות, ובכל זאת הוא נשאר עניו ולא מתגאה. ענווה ב'עולם' היא סוג של מדרגה – כמו שלהיות חכם זה מעלה, כך יש מעלה בלהיות עניו. אבל אצל חסידים לא חיפשו מעלות כלל. חיפשו דבקות בהשי"ת.

מה ההבדל בין מעלות לדבקות? במעלות יש ישות. אמנם ישות של קדושה, אבל ישות, והיא מפריעה לדבוק בה'. הביטול הוא דבר אחר לגמרי. החסידות אומרת שהכל הוא אלוקות, והדבר היחיד שמפריע להיות בדבקות עם האין סוף זה הישות העצמית. בעולם שלנו יש צמצומים והסתרה, וכך נוצרה מציאות שבה האדם יכול לחשוב על עצמו שהוא דבר ממש. ברגע שהוא מוריד את הישות מתגלה האמת, והאמת היא שהכל אלוקות.

על-פי שיטת החסידות, המעלה אינה מעלה שלי אלא מעלה של השי"ת. אני רק צריך להתבטל – לא להפריע לדבקות. כמו דבק מגע שלא נדבק טוב אם יש עליו קצת לכלוך או אבק. ככל שאני יותר בביטול, יותר נקי מלכלוך ותחושת ישות, כך אני יותר נדבק. אני לא צריך להיות בעל מעלה מצד עצמי.

מחכה לביטול במציאות

לאחר שכ"ק אדמו"ר הריי"צ הסתלק, חתנו, כ"ק אדמו"ר זי"ע, לא הסכים במשך שנה שלמה לקבל עליו את עול ההנהגה. הפצירו בו בכל דרך אפשרית, התחנו וביקשו, אבל הרבי חזר ואמר שאינו שייך לזה כלל. יש מכתבים בכתב יד קדרשו שכן אמר על עצמו. זה היה ממש פלא.

הרה"ח ר' יוסף ויינברג היה יהודי חכם ותלמיד חכם גדול, ומאלו שהכירו את הרבי עוד קודם עלותו בקודש לנס ההנהגה. אפשר אפילו לומר שהיה מידידיו. הוא ניסה מאוד לשכנע את הרבי שיאות להיענות להפצרת הקהל. באחד מניסיונות השכנוע בא אליו ומעשה בפיו: כשביקשו מה'צמח צרק' להיות רבי, סירב. אבל כשהפצירו בו אמר – "אם החסידים רוצים ומפצירים כל-כך, אי-אפשר לעמוד מנגד". ר' יוסל סיפר את זה לרבי בתקווה שהדבר יפעל את פעולתו וגם הרבי יאות לכן. הרבי הקשיב והגיב בשאלה: ומה עם החלק השני של הסיפור?

מה היה החלק השני? הצמח צדק אמר שאם החסידים מפצירים, הם צריכים לקבל רבי. אבל לפני כן, הרבי צריך להיות בטל במציאות. ר' יוסל ויינברג סיפר שהוא הרגיש באמירתו של הרבי שלכן הרבי מחכה – להיות בטל במציאות. היינו שיהיה מוכן לקבל את הנשיאות רק כשיגיע לתכלית הביטול.

יש סיפור דומה על הרה"ק רבי יחזקאל שרגא זצוק"ל, נכד ה'צאנזער רב' אשר נודע בכינויו ה'שינובער'. הוא היה אדמו"ר צעיר יחסית ודבקו בו חסידים גדולים מאוד. רבים שיחרו לפתחו והגיעו אליו ממרחקים. יום אחד ישבו החסידים בינם ובין עצמם והתחילו לחשוב: במה אנחנו מתבטלים לרבי? היו ביניהם כמה שהיו גאונים וצדיקים גדולים. לבסוף החליטו להיכנס לרבי ולשאל אותו בעצמו.

כשאך נכנסו, עוד קודם שהספיקו לפצות את פיהם, אמר להם: "יש ביניכם יהודים שהם הרבה יותר גדולים ממני בתורה ובעבודה, אבל אם יתנו להם קצת כבוד, הם יאבדו לגמרי. אני מסוגל לקבל את הכבוד, ולכן אני הרבי".

אולי יש עוד אנשים שיש להם ביטול גבוה, אבל רבי אמיתי הוא רק מי שיש לו ביטול ודבקות בהתגלות.

נשמרתא דאורייתא

ביאורים מתורת חב"ד לדרך היומית

במנות צו – קי

זוהמת הנחש – הרגשת עצמו

בשעה שבא נחש על חוה המיל בה זוהמא (ק. ב.)

זוהמת הנחש הוא בחינת ההרגשה שהאדם מרגיש את עצמו ביותר, כמו בדיעת והרגשת הטוב והרע שמרגיש שזה דבר טוב לנפשו ונמשך אחריו במורגש ביותר, וכמו כן מרגיש ויודע בחינת הרע לברוח ממנו, וכמו כן אם הוא שלם במעלה טובה בנפשו ירגיש הדבר בעצמו, ואם יש בו חסרון מאד ירגיש ויצער לו מאד, וזהו מצד הגסות בכלל. וכמו שאנו מוצאים שמיד אחר חטא אדם הראשון בעץ הדעת התחיל להרגיש החסרון בעצמו מה שהוא ערום בלי לבוש, וכמו שכתוב ויתחבא האדם ואשתו כו', וקודם החטא היו שניהם ערומים ולא יתבוששו כלל, ואמר לו מי הגיד לך כי עירום אתה כו', כי לא היה מרגיש שום הרגשת חסרון או מעלה טובה בעצמו שזהו ההרגש שנעשה אצלם אחר החטא דוקא כידוע.

ומבחינת הרגשה זאת באה גסות הרוח שהיא קליפה דעמלק ממש כו', שעל זה אמרו המן מן התורה מניין שנאמר המן העץ, וכמו שאנו רואים בכל אדם שיש בטבעו גסות והתנשאות הלב ומוח שהוא הוא העושה דבר מה, בין במשא ומתן שדעתו ולבו גסה לאמר כחי ועוצם ידי כו', ובלתי זה לא יוכל לעשות דבר, וכן בלימוד בחכמה אם לא הגסות וישות שהוא כח ההרגש במעלות עצמו, לא יתחכם כל כך.

וגם בבחינת יראי ועובדי ה' באמת וגם בצדיקים גמורים מן ההכרח שיש בהן מעט מן בחינת הגסות והישות מפרי טוב מעשיהם ועבודתם כו', ואע"פ שיכול להיות שמופשטים בתכלית מכל העכרורית רע ומכל תאוות חומריות, וענוה שלהן גדולה ביותר מפני שהכניע לגסות הגוף בתכלית, והם בתכלית בחינת הביטול בבחינת אין בעצם כידוע, ועם כל זה מצד שרש אחיזתם בעץ הדעת טוב ורע מחטא אדם הראשון, בהכרח שיש בהם מבחינת ההרגשה להכיר חסרונו עד שיצער לו מאד מזה, וכל שכן הרגשת הטוב והמעלה כי נשאר החושים דגסות וישות דנחש הקדמוני.

(על פי תורת חיים משפטים שב, ד – שג, א"ב)

המשכת אלקות מכפרת יותר מעבודת ההעלאה

אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם אמר רבה בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בדברי תורה אביי אמר בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בנמילות חסדים (ק. א.)
דהנה זבח הוא שמקריבין בהמה על גבי המזבח, ועל ידי זה היא מתעלית לשרשה ומקורה, דהנה ידוע שיש ד' חיות המרכבה פני אריה פני שור פני נשר פני אדם, פני אריה הוא שרש ומקור לכל חיות, ופני שור הוא שרש ומקור לכל בהמות, ופני נשר לכל העופות, ופני אדם לנפש השכליות, והגם שרחוקה מאד נפש הבהמה מבחינת פני שור שהוא מרכבה ממש לשכינה וצריך להיות רבבות מדרגות ביניהם, מכל מקום הנה הוא שרש ומקור לבחינת נפש הבהמה. ועל ידי ההקרבה היא מתעלית לשרש שרשה בחינת פני שור שבמרכבה, ואחר כך מתכללת בבחינת פני אריה, וזהו ענין אריה דאכיל קרבנין.

ועל דרך זה היא התפלה שבמקום קרבנות תיקונו, שעל ידי התפלה מתעלה נפש הבהמית לשרשה, וזהו ענין ברכת יוצר אור שהוא אריכות הסיפור מענין ביטול והתפעלות המלאכים באהבה ויראה איך שעומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה כו' ושרפים אומרים קדוש, והאופנים וחיות הקדש מתנשאים לעומת השרפים ואומרים ברוך כו', והנה ע"י אריכות ההתבוננות שמתבונן איך שהשרפים וחיות הקדש אומרים קדוש וברוך ובטלים בתכלית לאלקות על ידי זה נקרב נפשו הבהמית גם כן, לפי ששרשו גם כן משם ורוצה גם הוא ליכלל למעלה להיות ואהבת בכל

לבבך בשני יצריך.

והנה על בחינת זבח אמר הכתוב כי חסד חפצתי ולא זבח. ולכאור' אינו מובן, שהרי עיקר בית המקדש היה כדי להקריב בו קרבנות, וכן מלא כל תורה שבכתב מענין הקרבנות, ואיך אומר כי חסד חפצתי ולא זבח.

אך הענין הוא ד"חפץ" הוא בחינת פנימית הרצון, וכוונת הכתוב היא שעם היות הרצון בזבח, מכל מקום עיקר המכוון הוא כדי שיהיה בחינת המשכה מלמעלה למטה, וכמו למשל כשאדם רוצה לנסוע לאיזה מקום לקנות סחורה, הרי יש לו רצון בנסיעה זו, אבל לא זהו עיקר המכוון, כי עיקר המכוון הוא הריווח שיהיה מזה כדי להחיות נפשו, ואם לא הריווח לא היה רוצה ליסע כלל, אך מחמת הריווח ממילא יש לו רצון בנסיעה זו ג"כ לפי שאם לא הנסיעה לא ירויח. וזהו ג"כ ענין הכתוב חסד חפצתי ולא זבח, היינו שעיקר פנימיות הרצון הוא בחינת חסד, וזבח אינו אלא חיצוניות הרצון, כי לא זה הוא העיקר אלא עיקר המכוון הוא בחינת המשכה מלמעלה למטה, כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דוקא.

וזהו שעון בית עלי אינו מתכפר בזבח ובמנחה, שהם העלאה מלמטה למעלה, רק בחסד ותורה שהם המשכת אלקות מלמעלה למטה.

(על פי תורת שמואל תרכ"ז ע' קלד-קלז)

שילוב הגבהה וביטול

המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה (במנות קה, ב.)

פ' עיניו למטה הנה העינים הן בבחינת החכמה (כידוע דעיני העדה הן בבחינת חכמה) – כח מה, היינו הבטול האמתי דחכמה לאסתכלא ביקרא דמלכא. כמו בבחינת משה שאמר ונחנו מה ועל כן היה עניו מכל כו', וזהו מצד הנשמה האלוקית שבמחשבה.

אמנם בלב הוא בחינת יסוד הרוח והאש, שעולה למעלה בהגבהה והתנשאות הפך הבטול דחכמה שבמחשבה, וזהו מצד הצמאון שכלב מיסוד האש, כי בינה לבא כו', על כן בהתלהבות הלב לה' יגבה הלב בהרגשת עצמו בהגבהה והתנשאות למעלה, שזהו הפך הבטול העדר ההרגשה מכל וכל כו'.

וכמו שמים ואש הן ב' הפכים, כן המוח והלב הן ב' הפכים, שחכמה שבמוח היא בחינת בטול וירידה למטה, ורוח ואש שכלב הם בבחינת הגבהה כאש, על כן גזרו אומר שיהיה שניהם עיניו למטה בבחינת בטול, ולבו למעלה בהגבהה, כי אם לא יגבה לבו להיות עולה למעלה כו' לא יוכל לעבוד ה' מצד שפלות עצמותו באומרו מי אנכי כו', על כן צריך חיזוק והגבהה הלב לעורר בחינת התשוקה והצמאון, שיגבה לבו בהרגשת האור והחיות, אך גם צריך שיהיה הפך זה בבטול עצמותו, על ידי עסק התורה בהמשכת חכמה עילאה, דאורייתא מחכמה נפקת, לבטל היש והגבהה דבחינת רצוא שכלב בתפלה.

(על פי שערי אורה לאדמו"ר האמצעי סא, ב – סב, א)

התבוננות המתאמת גם לנפש הבהמית

המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה (במנות קה, ב.)

כי הנה בישראל יש ב' נפשות, נפש הבהמית הנמשכת מקליפת נוגה ששם שרש שבעים אומות שהם בחינת יש, ונפש האלוקית היא חלק אלוה ממעל, ונמשכת מחמתו ית' שהיא אלקות ממש, ואינו נפרד כלל, ומשגת מהות האלקות שבעשר ספירות המהווה מאין ליש, אך שהושפלה הנפש אלקית בנפש הבהמית שהיא יש גמור, כדי שתהפך אותה ותיביאנה לידי ביטול היש.

וזהו סוד מאמר רז"ל המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה, פירוש לבו למעלה הוא ההתבוננות במהותו ועצמותו ית', איך שהוא

כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה הא נמי פשיטא אלא דאפילו תורה אין לו (ק, ב)

האומר אין תורה אלא לי

היינו שאומר שהתורה היא לי לעצמי, מפני שרוצה להיות לעצמו יש ודבר נפרד, ולכן אפילו תורה אין לו, שהתורה היא נשפעת ונמשכת במקום קדושה דוקא, כי אין אור א"ס שורה אלא במי שבטל כו', והיינו סטרא דקדושה, ולכן כל השפעת הקדושה היא ממנה ולזולתה, דהיינו שאינו רוצה לעצמו. מה שאין כן סטרא דקליפה הרי כל טיבו דעבדין לגרמייהו עבדין.

(על פי תורה אור בראשית ז, א)

המשכת אין-סוף בלימוד התורה – על ידי צדקה

כי מה שייכות יש לו עם התורה להמשיך בחינת התורה מחכמה עילאה, שהרי הקב"ה הוא בלתי סוף ובלתי תכלית להיות לו רצון בתורה ומצות, כי הוא ית' רם ונשא מרצון זה, וכמו שכתוב אם צדקת כו', אלא רצון זה המלוכבש בתורה ומצות הוא חסד וצדקה אשר עשה אלוקים לנו.

ועל ידי מעשה הצדקה למטה להחיות רוח שפלים, מעוררים למעלה גם כן בחינת המשכת התורה למטה.

וזהו שכתוב תען לשוני אמרתך כי כל מצותיך צדק, פי' שלהיות תען לשוני אמרתך מלשון עונה אחרים מה שהם אומרים, שהוא בחינת המשכת התורה מלמעלה למטה, הוא על ידי כל מצותיך צדק, והיינו ע"י מצות מעשיות שנקראות בשם צדקה, כמו שכתוב וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות כו' כל החוקים כו'.

(על פי לקוטי תורה שיר השירים כב, א. מד, ב)

תורה ותפילה

כי בכדי שיהיה נעשה התכלות הנפש באור א"ס ב"ה בעסק התורה, ברעותא דלבא תליא מלתא, שיחפץ באמת בביטול זה, והיינו ע"י קדימת ק"ש ותפילה.

והגם שבדברי רז"ל נזכר הלשון כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו אלא תורה וגמילות חסדים, הנה ודאי דגמילות חסדים הוא כפשוטו ממש כי תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים והלומד ואינו עושה נוח לו שתהפך שלייתו על פניו. אמנם באמת גם עיון תפלה הוא בכלל גמ"ח כדאיתא בגמ' ופרש"י בשבת דקכ"ז.

(על פי לקוטי תורה ויקרא ה, א)

לא לעשות עיקר מחלבושים הגשמיים של התורה

כי הנה התורה היא חכמתו ורצונו ית', והוא וחכמתו אחד חכים ולא בחכמה ידיעה כו', אבל בריבוי הצמצומים והשתלשלות ממדרגה למדרגה ירדה מטה מטה עד שנתלבשה ונתגשמה בענינים גשמיים.

והוא כמשל גרעין הזרע או הפרי שנלקח מכח הצומח, שכח הצומח הוא בחינת אין ממש ממאמר תדשא, דהיינו אש דת (כ"כ הש"ך על התורה בשם רבינו שמשון), והפרי הנצמח ממנו על ידי התלבשותו בארץ הוא בחינת יש מאין, אבל מכל מקום יש בו חיות רוחני כי טוב למאכל ונחמד למראה, מה שאין כן גרעין הנזרע, החיות שבו מצומצם כל כך עד שאין נראה ונרגש בו אפילו שום טעם וריח. כך על דרך משל התורה נתלבשה ונתגשמה בדברים גשמיים, והחיות שבה מצומצם מאד, עד שאין נראה ונרגש בה ענין התענוג ושכל אלקות כי אם דינים והלכות בענינים גשמיים.

והנה כמו שזרעיה גשמיות אינה צומחת עד שירקב הגרעין ויפסד וישתנה ממהותו ויהיה נקלט בארץ ממש והיו לאחדים ממש, ככה צריך להיות נפש האדם להתבטל ממהותה על ידי מסירת נפש בתורה ובמצות, ולהיות נקלטת ומתאחדת בארץ העליונה היא מלכותו ושכינת עוזו, ועל ידי זה נקלטת ומתיחדת התורה שלמד בעולם הזה ג"כ בארץ העליונה כיחוד כח הצומח שבגרעין בכח הצומח שבארץ הגשמי.

ומזה יתבונן המשכיל להיות למודו על דרך זה, שיהיה בבחינת מסירות נפש, ולא יעשה הטפל עיקר, דהיינו שלא ישים כל מגמתו אל התורה כמו שהיא בלבושים הגשמיים בלבד, כי האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, רק ישים לבו לפנימיות אלוות המלוכבש בה ממקורה ושרשה למעלה בחינת חכמה עילאה, ולישא וליתן בדבורו של מקום, כי הלכה זו היא דבר ה', וחכמתו ורצונו מלוכבים בה, ואזי הוא לימודו בבחינת מסירות נפש ובטל לגבי חכמתו ית' והיו לאחדים ממש.

(על פי לקוטי תורה ויקרא מ, ב-ג)

מרומם ונשגב מכל העולמות ואין ערוך אליו, ומכל מקום צריך ליתן עיניו למטה גם כן, דהיינו על העולמות שהם בבחינת יש ודבר, ועליו להשכיל איך שהם בבחינת ביטול ומתהווים תמיד מאין. כי אם תהיה רק ההתבוננות במהותו ועצמותו ית', הנה אחר התפלה כשיפתח עיניו ויראה העולם ומלואו ליש ודבר, יוכל ליפול ממדרגתו וילכד במצודות תאוות העולם, ויעשה היש עיקר, התעניף עיניו ואיננו. אבל כשנתן עיניו למטה בתפלה, והשיג ביטול היש לאשורו, לא יפול ח"ו, כי הרי נתאמת אצלו אחדות ה' למטה בעיניו בשר גם כן.

(על פי דרך מצוותיך)

מצות השבתת חמץ ואכילת מצה פרק ג)

יחד עם השמחה בה' יתמרמר על מצבו הרוחני

המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה (יבמות

ק, ב)

והיינו כמו שכתוב בזוהר הקדוש חדוא תקיעא בליבאי מסטרא דא ובכיה תקיעא בלבאי מסטרא דא.

וביאור הענין הוא, כשמתבונן האדם איך הקב"ה ממלא כל עולמין וסובב כל עולמין וכולא קמיה כלא חשיב ממש, וההתבוננות תהיה בפרטיות בביאור היטב, הנה מחמת גודל התקשרות החב"ד יהיה לו שמחה גדולה בהדר תפארת גאונו, והתפעלות הלב מהשכלת גדולתו שבמוחו, כמו שכתוב ישמח ישראל בעושי, ולמשל כשאדם לומד איזה חריפות אזי יש לו התפעלות הלב והשכלה שבמוחו, וכל מה שהשכלה נתפסת במוחו יותר אזי הלב מתפעל יותר ממילא, כך הנמשל שכל התפעלות הלב ורצונה יהיה רק להשכל שבמוחו, ומחמת גודל התקשרות החב"ד שלו בגדולת הבורא אינו מרגיש הלב שהיא בוערת, ולמשל כשאדם טוען ככעס אצל בית דין מעות המגיע לו, הוא אינו מרגיש שהלב בוער להמעות מחמת גודל ההתקשרות של המוח בממון, כך הנמשל וד"ל.

אמנם תיכף אחר גודל השמחה והתפעלות הלב וההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה, יתן עיניו למטה על גודל התלבשות הנשמה במשכא דחויא הוא הגוף, וזהו בחינת גלות השכינה, אזי מתמרמר לבו בו מאד על התרחקותו מחיי החיים. וזהו המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה.

(על פי מאמרי אדה"צ הקצרים ע' שצה"שצו)

"ציבור" ו"יחיד" בנפש האדם

דרשו ה' בהמצאו . . . הא ביחיד הא בצבור ויחיד אימת . . . אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים (ק, א)

ידוע בביאור רבינו הזקן ש"כאן לציבור" היינו העבודה עם עשר כוחות הנפש, ו"כאן ליחיד" היינו העבודה דיחידה שבנפש. והיינו, דמעלת עבודת עשיית לגבי עבודת כל השנה, היא – שאז מאיר בחינת יחידה שבנפש (ועיקר עבודת הציבור (הרבים) במשך כל השנה הוא להמשיך בחינת יחידה שבנפש בעשר כחות הנפש).

והענין בזה הוא, דהנה, ענינם של עשרת ימי תשובה לפי פשוטו הוא עבודת התשובה. והנה כח התשובה הוא גדול כל כך, עד שעל ידו אפשר לתקן גם את אשר פגם בעבר על ידי החטא. והיינו משום שמעלת עבודת התשובה היא שביכולתה להגיע לבחינה שלמעלה מהזמן, ומצד למעלה מהזמן הרי עבר הוה ועתיד הם בשוה, וא"כ כשם שיש לו בחירה על מעשיו בהוה ובעתיד, כן הוא גם בנוגע לעבר. והיינו על ידי שמתמסר לאליקות שלמעלה מגדרי הזמן, אזי ביכולתו לתקן גם את העבר.

ובדרגות הנפש היינו שעבודת התשובה היא מצד יחידה שבנפש, שנקראת יחידה על שם שמתקשרת עם בחינת יחיד שלמעלה, שהוא למעלה לגמרי מהגבלות וגדרי הזמן. וזהו שעשרת ימי תשובה הוא "כאן ליחיד", העבודה שמצד בחינת יחידה הקשורה ב"יחיד".

(תורת מנחם ספר המאמרים תשי"ז ע' קפט)

בקרוב! לקראת יום ההילולא ג' תמוז

ב"ה

אוצרות ברש"י

מבחר משיחותיו של
כ"ק מרן אדמו"ר
מליובאוויטש זי"ע
המציגות את דרכו
הייחודית בלימוד רש"י
על התורה



54 ביאורים מרתקים ומחודשים בפירוש רש"י,
מתוך סדרת הספרים 'לקוטי שיחות' של הרבי מליובאוויטש.
שיחה אחת לכל פרשה, בתרגום ללשון הקודש ובתוספת סיכומים.



להשיג בחנויות הספרים המובחרות. הפצה ראשית:

חלוקה מיוחדת לאוצר הספרים בישיבות ובתי כנסת. לקבלת הספר
השאירו הודעה בתא קולי 072-2792079 או במייל: 2792076@gmail.com


מעיינות

בית הוצאה לאור לספרות חסידית

הספר יוצא לאור ומחולק בישיבות ובתי הכנסת לעילוי נשמת
הרה"ח הרב יהודה ליב בן הרה"ח הרב פרץ ע"ה מאצקין